लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण (GESI Audit) प्रतिवेदन
२०८२

कालीगण्डकी गाउँपालिका

गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय

स्याङ्जा

गण्डकी, प्रदेश

नेपाल

फोन नं. ९८५६००००७०,९८५६००००७१

Email : kaligandakiruralmunicipality@gmai.com
info@kaligandakimunsyangja.gov.np

प्रतिवेदनको शीर्षक:	*कालीगण्डकी गाउँपालिका स्याङ्जाको सामाजिक परीक्षण प्रतिवेदन,२०८२*
गाउँपालिका:	*कालीगण्डकी गाउँपालिका, बिर्घा, स्याङ्जा*
समन्वय र सहयोग:	*कालीगण्डकी गाउँपालिका, बिर्घा, स्याङ्जा*
परामर्शदाता सँस्था:	*कृतज्ञ इन्जिनियरिङ प्रा.लि. काठमाण्डौं*
मिति:	*असार २०८२*

विषयसूची

भाग-१ .... १
लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको अवधारणा १
१.१ पृष्ठभूमि १
१.२ कालीगण्डकी गाउँपालिकामा लैङ्गिक सामाजिक संरचना २
१.३ लैससास परीक्षणको महत्व २
१.४ लैससास परीक्षण र कार्यान्वयनको कानुनी आधारहरू ३
१.५ लैससास परीक्षणका उद्धश्यहरू ५
भाग-२ .... ६
लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणका क्षेत्र, विधि र तरिका ६
२.१ लैससास परीक्षणले समेटने क्षेत्रहरू ६
२.२ लैसास परीक्षणको विधि र तरीका ६
२.२.१ दस्तावेज अध्ययन ६
२.२.२ लक्षित समूह छलफल ७
२.२.३ परीक्षण कार्यशाला ७
२.३ सबल, कमजोर, अवसर र चुनौति विश्लेषण ९
२.४ कार्ययोजना तयारी १०
भाग-३ .... ११
लैससासबाट आएका मुख्य प्राप्तिहरू १०
३.१ लैससास परीक्षणबाट प्राप्त अङ्कहरूको प्रस्तुतिकण ११
३.२ कालीगण्डकी गाउँपालिकाको लैससासको अवस्था माकुरी जालो विधिमा विश्लेषणः १२
३.४ अवसर र चुनौतिहरू ४०
३.४.१ अवसरहरू ४०

४.३.२ चुनौतिहरू..४०

भाग ४..६९

निष्कर्ष तथा सुझावहरू..६९

४.१ निष्कर्ष ६९

४.२ सुझावहरू..६९

अनुसुचीहरू ७१

भाग-१

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको अवधारणा

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) को सवाल ऐतिहासिक समय देखि रहेको र संविधानतः यसको समाधानको लागि पहलहरू हुँदै आएको छ । तर यहाँको सामाजिक मूल्य मान्यताको कारण महिला र पुरुष बिचको असमानता तथा विभिन्न जातजाति, समुदाय र फरक क्षमता तथा विशेषताको आधारमा भएका विभेदहरू आज सम्म पनि विद्यमान रहेको छ । समाजमा पुरुष र महिलाको समानता कायम गर्ने कार्य चुनौतिको रुपमा रहेको छ । दलित, आदिवासी, मधेसी, मुस्लिम, अल्पसंख्यक, लोपोन्मुख, बालबालिका, अपाङ्गता भएका ब्यक्तिहरू, जेष्ठ नागरिक आदि वर्गहरूमा नेपाल सरकारबाट उपलब्ध हुने श्रोत, साधन र सेवा समान रुपमा वितरण गर्ने कार्यमा अपेक्षाकृत प्रगति हुन सकेको छैन । यही सामाजिक समावेशीकरणको सवाललाई सम्बोधन गर्नको लागि नेपाल सरकारले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवधारणा कार्यान्वयनमा ल्याएको हो ।

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण स्थापना गर्नको लागि नेपालको संविधानले व्यवस्था गरेका मौलिक हकहरूको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्न बनेका ऐनहरू तथा कानुनी व्यवस्थाहरू, मानव अधिकार सम्बन्धमा संयुक्त राष्ट्र संघको घोषणा पत्र, महिला अधिकार, बालबालिका र आदिवासी जनजाति सम्बन्धी अन्तरराष्ट्रिय सन्धि सम्झौताहरू आधार दस्ताबेजका रुपमा रहेका छन । नेपालको संबिधान तथा सन्धि सम्झौताहरूको कार्यान्वयन गर्दै देशमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्थामा प्रगति गर्नको लागि बनेका राष्ट्रिय नीति, कानुन तथा योजनाहरूको सफल कार्यान्वयनको लागि लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको अवधारणा लागु गरिएको छ । लैससास परीक्षण सबै तह र क्षेत्रमा गर्न सकिन्छ । हाल नेपाल सरकारले सबै स्थानीय तहहरूमा लैससास परीक्षण गर्नु पर्ने आवश्यकता महशुस गरी सोको कार्यान्वयनको लागि अभियानकै रुपमा लागु गरेको छ ।

नेपाल सरकारको स्थानीय तहहरूमा लैससास परीक्षणलाई विधिवत कार्यान्वयन गर्नका लागि प्रदेश सरकारद्धारा जारी 'स्थानीय तह लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यविधी, २०७७' र संघीय मामला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयद्धारा तयार गरिएको 'स्थानीय तहका लागी लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८ कार्यान्वयन गरेको अवस्था

छ । यसै आधारमा यस कालिगण्डकी गाउँपालिकाको लैससास परीक्षण गरी यो प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

१.२ कालीगण्डकी गाउँपालिकामा लैङ्गिक सामाजिक संरचना

दोश्रो संबिधान सभाबाट जारी ऐतिहासिक संबिधान २०७२ ले राज्यको पुर्नसंरचना गरी मुलुकलाई ७ वटा प्रदेशमा विभाजन गरे पश्चात गण्डकी प्रदेश, स्याङजा जिल्लाको सुदुर पश्चिममा अवस्थित कालिगण्डकी गाउँपालिका स्थानीय निकाय पुर्नसंरचना आयोगले साविक श्रीकृष्णगण्डकी, बिर्घा, आलमदेबी र चण्डीभञ्ज्याङ गाविस समेटी निर्माण भएको गाउँपालिका हो । यस गाउँपालिकाको क्षेत्रफल ७३.५१ बर्ग कि.मी. रहेको छ ।

मगर जातिको उल्लेख्य बसोबास रहेको यस गाउँपालिकामा उनीहरूको मौलिक संस्कृति, चालचलन, रहन सहन, भाषा तथा भेषभुषाको अनुभव गर्न सकिन्छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को तथ्याङ्क अनुसार यस गाउँपालिकामा महिला ९,८११ (५४.६%) र पुरुष ८,१४४ (४५.४%) गरी कुल जनसंख्या १७,९५५ रहेकोछ । साथै कुल घर धुरी संख्या ४,७६२ रहेको छ । यस कालिगण्डकी गाउँपालिकाको जातिगत विवरण हेर्दा मगर ९,८५२, बाहुन ७,५८२, कामी १,५६६ दमाई ६५७ र सार्की ५८४ रहेको छ भने क्षेत्री, नेवार, घर्ती/भुजेल, बोटे, गुरुङ्ग र मुस्लिम आदि जात जातिहरूको पनि बसोबास रहेको छ । यस गाउँपालिकामा अपाङ्गता भएका जनसङ्ख्या कुल जनसङ्ख्याको २ प्रतिशत रहेकोमा अपाङ्गता भएका महिलाको सङ्ख्या १.६ प्रतिशत र अपाङ्गता भएका पुरुषको सङ्ख्या २.५ प्रतिशत रहेको छ । कुल साक्षरता दर ८२.१५ प्रतिशत रहेको छ । यसमा पुरुष साक्षरता दर ८९.४६ प्रतिशत रहेको छ भने महिला साक्षरता दर ७६.२५ प्रतिशत रहेको छ । यस गाउँपालिकामा महिला, दलित, जनजाति, अल्पसंख्यक, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, युवा, अति गरिब र भौगोलिक रुपमा दुर्गम क्षेत्रमा बसोबास गर्ने नागरिकहरूका लागि समावेशी कार्यक्रमहरू तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्नु पर्ने अपरिहार्य आवश्यकता रहेको छ ।

१.३ लैससास परीक्षणको महत्व

नेपाल सरकारले लैङ्गिक तथा अन्य विभेदहरूको बिरुद्धमा संविधान तथा विभिन्न कानुनी प्रावधानहरूको व्यवस्था गरेको छ । कानुन अनुसार यी विभेदहरू दण्डनीय छन तापनि यस्ता विभेदहरूलाई आज सम्म निर्मूल गर्न सकिएको छैन । यस कारण नेपाल सरकारले लैङ्गिक तथा सामाजिक बहिस्करणलाई निर्मूल गर्ने नीति लिएको हो । लैससास परीक्षणले सरकारका संघ, प्रदेश र स्थानीय तहहरूमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा भएका कार्यहरूको परीक्षण गर्दछ । हाल नेपाल सरकारले सबै स्थानीय तहहरूमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक

समावेशीकरण्को क्षेत्रमा नीति, योजना तथा कार्यक्रमहरू तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा जोड दिने नीति लिएको छ । यसकारण सबै स्थानीय तहहरूमा लैससास परीक्षण, रणनीति तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा सघनता बढाएको छ ।

सबै स्थानीय सरकारहरूमा लैससासको अवधारणालाई कार्यान्वयन गरी समतामुलक समाजको स्थापना गर्ने कार्यमा यस लैससास परीक्षण कार्यको महत्वपूर्ण भुमिका रहेको छ । यस परीक्षणले स्थानीय तहमा नेपाल सरकारले कार्यान्वयनमा ल्याएका लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको प्रवर्द्धनसँग सम्बन्धित नीति, कानुन, स्थानीय तहले कार्यान्वय गर्ने भनी तोकिएका कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनको अवस्था के कस्तो छ र कुन सवालहरूमा के गर्न आवश्यक छ भन्ने कुराहरूको खोजी गर्दछ । यसले तोकिएका १०० वटा सूचकहरूको आधारमा स्थानीय तहहरूका लैससासका कार्यहरूको सम्पादन र प्रभावको अवस्था मापन गर्ने कार्य गर्दछ । जसबाट स्थानीय तहहरूमा लैससासको कार्यान्वयन अवस्था र आवश्यक नीति, कानुन र योजनाहरूको आवश्यकता पहिचान हुन्छ । यसबाट लैससासको सवालहरूलाई स्थानीय तहहरूमा समाधान गर्दै समतामूलक समाजको निर्माण गर्न टेवा पुग्दछ । यसबाट स्थानीय तहबाटै दिगो शान्ति तथा समृद्धिको शुरुवात हुने सुनिश्चित छ ।

१.४ लैससास परीक्षण र कार्यान्वयनको कानुनी आधारहरू

नेपालको संविधान र सम्बन्धित ऐन, नियम, कार्यविधिहरू र नेपाल पक्ष भई हस्ताक्षर भएका अन्तराष्ट्रिय घोषणाहरू र महासन्धिहरू जस्तैः मानव अधिकार सम्बन्धी घोषणापत्र १९४८, बेईजिङ घोषणापत्र १९९६, बाल अधिकार सम्बन्धी महासन्धि १९८९, महिला बिरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषदद्धारा पारित प्रस्ताव नं. १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत बिरुद्धको कार्ययोजना आदिको कार्यान्वयनको बाध्यात्मक व्यवस्थाहरू रहेका छन् ।

नेपालको संबिधानले नागरिकहरूको आधारभूत अधिकारहरूलाई सुनिश्चित गर्न व्यवस्था गरेको छ । संविधानको धारा १८ मा समानताको हकको व्यवस्था गरेको छ । जसले प्रत्येक व्यक्तिलाई समान कानुनी हैसियतको अधिकारको सुनिश्चित गरेको छ । सबै नागरिक कानुनको दृष्टिमा समान हुने तथा कसैलाई पनि कानुनको समान संरक्षणबाट बञ्चित नगरिने तथा सामान्य कानुनको प्रयोगमा उत्पत्ति, धर्म, वर्ण, जात जाति, लिङ्ग, शारीरिक अवस्था, अपाङ्गता, स्वास्थ्य स्थिति, वैवाहिक स्थिति, गर्भावस्था,

आर्थिक अवस्था, भाषा वा क्षेत्र, बैचारिक आस्था वा अन्य कुनै आधारमा भेदभाव नगर्ने व्यवस्था गरेको छ । समाजिक वा साँस्कृतिक दृष्टिले पिछडिएका महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेशी, थारु, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, गर्भ अवस्थाका व्यक्ति, अशक्त वा असहाय, पिछडिएको क्षेत्र वा आर्थिक रुपमा विपन्न, खस आर्य लगायतका नागरिकहरूको संरक्षण, सशक्तिकरण वा विकासको निम्ति बिशेष व्यवस्था गर्न सकिने व्यवस्था गरिएको छ । संबिधानको धारा ३८ मा महिलाको हकको व्यवस्था गरेको छ जसले प्रत्येक महिलालाई लैङ्गिक भेदभाव बिना समान वंशीय हकको सुनिश्चित गरेको छ । प्रत्येक महिला सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी अधिकार सम्पन्न बनाएको छ । महिलालाई धार्मिक, सामाजिक, साँस्कृतिक परम्परा, प्रचलन वा अन्य कुनै आधारमा शारीरिक, मानसिक, यौनजन्य, मनावैज्ञानि वा अन्य कुनै किसिमको हिंसाजन्य कार्य पाईने छैन । यी कार्यहरू कानुन बमोजिम दण्डनीय हुने पीडितलाई कानुन अनुसार क्षतिपूर्ति पाउने अधिकारको व्यवस्था छ । राज्यको सबै निकायमा महिलालाई समानुपातिक समावेशीताको सिद्धान्तको आधारमा सहभागी हुने अधिकार सुनिश्चित गरेको छ । महिलालाई शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षामा सकारात्मक विभदेका आधारमा विशेष अवसर प्राप्त गर्ने हकको व्यवस्था गरेको छ । साथै सम्पत्ति र पारिवारिक मामिलामा दम्पत्तिको समान हकको व्यवस्था गरेको छ । संविधानको धारा ३१ मा शिक्षा सम्बन्धी हकको व्यवस्था गरेको छ जसमा प्रत्येक नागरिकलाई शिक्षाको पहुँचमा समान हकको सुनिश्चित गरिएको छ । संबिधानको धारा ३२ मा भाषा र सँस्कृतिको हकको व्यवस्था गरिएको छ जसमा प्रत्येक व्यक्ति र समुदायलाई आफनो भाषा, लिपि, सँस्कृति र सम्पदाको संरक्षण र सम्वर्द्धन गर्ने अधिकारको सुनिश्चित गरिएको छ । त्यस्तै धारा ३३ मा समान रोजगारीको हक, धारा ३४ मा उचित श्रम अभ्यासको हक जसमा उचित पारिश्रमिक सुविधा र योगदानको सुनिश्चितता, धारा ३५ मा स्वास्थ्य सम्बन्धी समान हक, धारा ३९ मा बालबालिकाको हक, धारा ४० मा सामाजिक सुरक्षाको हकको व्यवस्था गरिएको छ । संविधानका यी सबै धाराहरू बिशेष गरी लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण सम्बेदनशील रहेका छन । यसकारण नेपालको सन्दर्भमा लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) को मुद्धा बहुआयामिक मानी सबै सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रहरूमा अनिवार्य पालना गर्नु पर्ने कानुनी व्यवस्था छ । यसको कार्यान्वयन जनस्तरमा अझै कमजोर रहेको पाईएकोले राष्ट्रिय ऐन नियमहरू तथा अन्तरराष्ट्रिय महासन्धी र अभ्यासहरूको आधारमा लैससास अभियानमा व्यापकता ल्याउने जमर्को भैरहेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन

ऐन २०७४ को गाउँपालिका/नगरपालिकाको काम, कर्तब्य र अधिकारमा लैससास सम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ । त्यस्तै वडा समितिको काम, कर्तब्य र अधिकार अन्तर्गत वडामा आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा अल्पसंख्यक, सिमान्तकृत समुदायको अभिलेख राखी सामाजिक र आर्थिक उत्थान सम्बन्धी काम गर्ने विभिन्न समुदाय बिचमा सामाजिक सदभाव र सौहाद्रता कायम गर्ने, बालविवाह, बहुविवाह, लैङ्गिक हिंसा, छुवाछुत दहेज तथा दाईजो, हलिया प्रथा, छाउपडी, कमलरी प्रथा, बालश्रम, मानव बेचबिखन जस्ता सामाजिक कुरीति र अन्धविश्वासको अन्त्य गर्ने गराउने व्यवस्था गरेको छ । साथै स्थानीय तहको योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा महिला तथा पिछडिएको वर्गको सहभागिता गराउने र योजना छनौटमा महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, पिछडिएको वर्गको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने र योजना छनौटमा महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने कार्यक्रमको छनौट गर्ने, बजेट बिनियोजन र कार्यान्यनमा जोड दिईएको छ ।

१.५ लैससास परीक्षणका उद्धेश्यहरू

स्थानीय तहहरूमा लैससास परीक्षणको मुख्य उद्धेश्य भनेको लैङ्गिक तथा अन्य सामाजिक मान्यताको आधारमा हुने विभेदहरूको अन्त्य गरी राज्यले उपलब्ध गराउने सेवा सुविधा र संरक्षणमा सबैको समान पहुँचको अवस्थालाई परीक्षण गरी समतामूलक नीति कार्यक्रम, बजेट लागु गर्ने कार्यमा सुझावहरू उपलब्ध गराउनु हो । यसका विशिष्ट उद्धेश्यहरू देहाय बमोजिम रहेका छनः

क) लैसास परीक्षण मार्फत कालिगण्डकी गाउँपालिकाको नीति, कानुन, संस्थागत संरचना, जनशक्ति र क्षमता विकास कार्ययोजना तर्जुमा र कार्यक्रमहरूमा महिला र सामाजिक रुपमा वञ्चितिकरणमा परेका ब्यक्ति र समुदायहरूको मूलप्रवाहिकरण र सशक्तिकरणको अवस्था मापन गर्ने ।

ख) कालीगण्डकी गाउँपालिकाको समग्र क्रियाकलापहरूमा लैससासको अवस्था मापन गरी सबल र सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरू तथा अवसर र चुनौतिहरूको पहिचात गर्ने ।

ग) सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरूको पहिचान पश्चात सोको कार्यान्वयनको लागि कार्ययोजना तयार गर्ने ।

घ) गाउँपालिकाले सम्पादन गर्ने सबै क्रियाकलापहरूमा लैससास सम्बेदनशिल कार्यान्वयनलाई संस्थागत गर्दै लैजाने आधारहरू प्रस्तुत गर्ने ।

भाग-२

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणका क्षेत्र, विधि र तरिका

२.१ लैससास परीक्षणले समेटने क्षेत्रहरू

स्थानीय तह लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यविधि, २०७७ बमोजिम यस परीक्षणमा मुख्य गरी ५ वटा विषय क्षेत्रहरू समेटिएका छन् । यस परीक्षणले स्थानीय तहले तर्जुमा गर्ने नीति, कानुन र योजना, संस्थागत संरचना, जनशक्ति, सेवा प्रवाह र जवाफदेहिता जस्ता मुख्य विषय क्षेत्रहरूमा लैससासको अवधारणा र कानुनी व्यवस्थाहरूको संलग्नताको अवस्थालाई मापन गर्दछ । यस परीक्षणले समेटने विषयवस्तुहरू देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छः

क) नीति, कानुन र योजना

ख) संस्थागत व्यवस्था

ग) मानव संसाधन र क्षमता विकास

घ) सेवा प्रवाह

ङ) सुशासन तथा उत्तरदायित्व

लैससास परीक्षणका क्रममा उपरोक्त विषय क्षेत्रहरूमा रहेका सहायक सूचक र उपसूचकहरूमा भएको प्रगतिलाई मापन गरिन्छ । यही क्षेत्रहरूमा अधिकतम र आंशिक कार्य भएको र कार्य प्रारम्भ नभएको सूचकहरूको पहिचान हुने गर्दछ । साथै स्थानीय सरकारहरूले लैससासका सूचकहरूमा काम गर्दा सोको प्रभावलाई समेत मापन गरिन्छ ।

२.२ लैसास परीक्षणको विधि र तरीका

स्थानीय तह लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यविधि २०७७ अनुसार स्थानीय सरकारहरूको लैससास परीक्षण हरेक आर्थिक वर्ष नियमित रुपमा गर्ने र सोही स्थानीय तहको नीति, योजना तथा बजेट तर्जुमाको तहबाट लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण विकासका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्ने अभिप्राय हो । यो परीक्षण कार्य केही सहभागितामूलक र केही अंश लेखापरीक्षण तथा अनुसन्धानमूलक विधिबाट सम्पादन गरिएको छ ।

२.२.१ दस्तावेज अध्ययन

लैससास परीक्षण कार्यदलले गाउँपालिकाको दस्तावेजहरू (जस्तैः स्थानीय नीति, ऐन, निर्देशिका, वार्षिक योजना तथा बजेट, आवधिक योजना, वार्षिक प्रतिवेदनहरू, चौमासिक र वार्षिक समीक्षा प्रतिवेदन,

विकास बुलेटिन, गाउँपालिका प्रोफाइल, विभिन्न समयमा भएका निर्णयहरू आदिको संकलन र लैससासको दृष्टिबाट विश्लेषण र पुनरावलोकन गरी प्रारम्भिक टिपोट गरिएको थियो ।

२.२.२ लक्षित समूह छलफल

लैससास परीक्षणका क्रममा गाउँपालिकाका महिला समूहका सदस्यहरू, दलित समुदाय, आदिवासी जनजाति समुदाय र अन्य वञ्चितिकरणमा परेका समुदायका प्रनिनिधिहरूसँग लक्षित समूह छलफल गरिएको थियो । यसको लागि लैससास कार्यान्वयन सम्बन्धी प्रश्नावली तयार गरी छलफल गरिएको थियो ।

२.२.३ परीक्षण कार्यशाला

यस कार्यशाला गाउँपालिकाका निर्वाचित पदाधिकारीहरू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै विषयगत शाखाका कर्मचारीहरू र सरोकारवालाहरूको सहभागितामा सञ्चालन गरिएको थियो । यसको सहजीकरण परामर्शदाता संस्था कृतज्ञ ईन्जिनियरीङ्ग प्रा.लि., शंखमुल, काठमाण्डौंका विज्ञ समूह टिमलिडर महेन्द्र प्रसाद लामिछाने, विज्ञ जुनादेबी पुनबाट गरिएको थियो ।
यस कालीगण्डकी गाउँपालिकाको लेससास परीक्षणको लागि ९ सदस्यीय कार्यदलको निर्माण गरी सोही कार्यदलको नेतृत्वमा लैससास परीक्षण सम्पन्न भयो यस कार्यदल अन्तरगत ५ वटा विषयगत लैससास परीक्षण कार्य समूहहरू तयार गरियो । यी कार्य समूहहरूमा निर्वाचित जनप्रनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूको संलग्नता रहेको थियो । जसमा महिला र पुरुषहरूको सहभागितालाई पनि उपलब्ध भएसम्म समावेशी बनाईएको थियो । उक्त कार्य समूहहरूको संयोजकत्व निर्वाचित पदाधिकारीहरूले गरेका थिए ।

लैससास परीक्षण कार्यशालाका सहभागीहरू :

यस गाउँपालिकाको लैससास परीक्षण कार्यमा देहायका पदाधिकारी, कर्मचारी र सरोकारवालाहरू सहभागी भएका थिए ।

क्र.सं.	सहभागीहरू
१.	गाउँपालिका अध्यक्ष
२	गाउँपालिका उपाध्यक्ष
३	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

४	वडा अध्यक्षहरू
५	वडा महिला सदस्य र वडा सदस्यहरू
६	दलित, अल्पसंख्यक र जनजाति जनप्रतिनिधिहरू
७	विषयगत शाखाका प्रमुखहरू, कर्मचारीहरू
८	गाउँपालिकाका महिला र लक्षित वर्गका कर्मचारीहरू

लैससास परीक्षणका विषयक्षेत्रहरू र अंकभार :

स्थानीय तह लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यविधि २०७७ बमोजिम कुल परीक्षण अंकभार १०० र तोकिएका ५ मूल विषयक्षेत्रलाई हरेकको २० पूर्णाङ्क कायम गरिएको छ । जसभित्र २२ वटा सहायक विषयहरू र अंकभारहरू देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

लैससास परीक्षणका मूख्य तथा सहायक विषय क्षेत्रहरुः

क सं	**मूख्य तथा सहायक विषय क्षेत्रहरू**	**अंकभार**
क	नीति कानुन र योजना	
१	नीति कानुन र योजनामा समावेशी सहभागिता	८
२	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	८
३	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	४
	जम्मा	२०
ख	संस्थागत ब्यवस्था	
१	कर्मचारी/पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	४
२	कार्यप्रणाली समावेशी	४
३	समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	४
४	वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशीता	४
५	तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन	४
	जम्मा	२०
ग	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	
१	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	८
२	अनौपचारिक मूल्य मान्यता र कुसंस्कार सम्बन्धी जनचेतना	४

३	कानुनी साक्षरता	४
४	विपद व्यवस्थापनमा समावेशीकरण	४
	जम्मा	२०
घ	सेवा प्रवाह	
१	पूर्वाधार विकास	४
२	प्रजनन् स्वास्थ्य	४
३	शिक्षा कार्यक्रम	४
४	खानेपानी तथा सरसफाई	४
५	स्वरोजगार र आयआर्जन तथा बजार व्यवस्थापन	४
	जम्मा	२०
ङ	सुशासन तथा उत्तरदायित्व	
१	सुशासन	४
२	उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता	४
३	सूचना तथा सञ्चार	४
४	अनुगमन र मूल्यांकन	४
५	समन्वय र सम्बन्ध विस्तार	४
	जम्मा	२०
	कुल जम्मा	१००

माथि उल्लेखित सहायक विषयहरूमा जम्मा १०० वटा सूचकहरू तोकिएका छन् । हरेक सूचकको पूर्णाङ्क १ हो । यसमा राम्रो प्रगति भएको देखिएमा १, मध्यम वा आंशिक कार्य भएको देखिएमा ०.५ र न्यून कार्य भएको वा नभएको अवस्था भएमा ० अंक प्रदान गरिएको छ ।

२.३ सबल, कमजोर, अवसर र चुनौति विश्लेषण

लैससास परीक्षणको नतिजालाई माकुरे जालोमा प्रस्तुति पश्चात लैससासको विषय क्षेत्रहरू मध्ये बढी अङ्क प्राप्त गर्ने क्षेत्रमा सबल अवस्था देखिन्छ र त्यस क्षेत्रमा बढी सूचकहरूमा काम भएको प्रष्ट हुन्छ । साथै कम अङ्क प्राप्त गरेका क्षेत्रहरूमा कमजोर पक्षहरू वा सुधार गर्नु पर्ने क्षेत्रहरू पहिचान

हुन्छ । सूचक र उपसूचकहरूको विश्लेषण गरी सबल र कमजोर पक्षहरू पहिचान गर्ने कार्य भएको छ ।

अवसर र चुनौतिको हकमा परीक्षणका विषय क्षेत्रहरूको आधारमा गाउँपालिकामा भएको अवसरहरू र चुनौतिहरूको बारेमा प्रस्तुतिकरण र छलफल गरिएको थियो । यसमा सहभागीहरूले आवश्यक सुझावहरू पेश गरेका थिए ।

२.४ कार्ययोजना तयारी

लैससास परीक्षणका क्रममा विषयगत परीक्षण कार्य समूहले उनीहरूको विषयगत क्षेत्रमा रहेका सबल र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरूको पहिचान गरी गाउँपालिकामा भएको हालको अवसर र चुनौतिहरूको मध्यनजर गरी आ-आफनो विषय क्षेत्रमा आगामी कार्ययोजना तयार गरिएको थियो । उक्त कार्ययोजना माथि कार्यशालाका सबै सहभागीहरूको उपस्थितिमा छलफल गरिएको थियो ।

भाग-३

लैससासबाट आएका मुख्य प्राप्तिहरू

३.१ लैससास परीक्षणबाट प्राप्त अङ्कहरूको प्रस्तुतिकरण

यस गाउँपालिकाको स्थानीय नीति, ऐन, कार्यविधि र निर्णयहरू, आवधिक तथा वार्षिक कार्यक्रम र बजेट, कार्यान्वयनका पक्षहरू समेतलाई लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको दृष्टिले सहभागितामुलक परीक्षण गर्दा देहाय अनुसारको नतिजा प्राप्त भएको छ ।

लैससास परीक्षणमा प्राप्त अङ्कहरूको विवरण :

क सं	मूख्य तथा सहायक विषय क्षेत्रहरू	अंकभार	प्राप्ताङ्क
क	नीति कानुन र योजना		
१	नीति कानुन र योजनामा समावेशी सहभागिता	८	६.५
२	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	८	५.५
३	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	४	१.५
	जम्मा	२०	१३.५
ख	संस्थागत ब्यवस्था		
१	कर्मचारी/पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	४	२
२	कार्यप्रणाली समावेशी	४	२
३	समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	४	२.५
४	वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशीता	४	१
५	तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन	४	२.५
	जम्मा	२०	१०
ग	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास		
१	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	८	४
२	अनौपचारिक मूल्य मान्यता र कुसंस्कार सम्बन्धि जनचेतना	४	२
३	कानुनी साक्षरता	४	३.५
४	विपद व्यवस्थापनमा समावेशीकरण	४	२.५
	जम्मा	२०	१२
घ	सेवा प्रवाह		
१	पूर्वाधार विकास	४	३.५
२	प्रजनन स्वास्थ्य	४	३.५
३	शिक्षा कार्यक्रम	४	३
४	खानेपानी तथा सरसफाई	४	२.५

५	स्वरोजगार र आयआर्जन तथा बजार व्यवस्थापन	४	२
	जम्मा	२०	१४.५
ङ	सुशासन तथा उत्तरदायित्व		
१	सुशासन	४	३
२	उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता	४	३.५
३	सूचना तथा सञ्चार	४	१.५
४	अनुगमन र मूल्यांकन	४	३.५
५	समन्वय र सम्बन्ध विस्तार	४	२.५
	जम्मा	२०	१४
	कुल जम्मा	१००	६४

३.२ कालीगण्डकी गाउँपालिकाको लैससासको अवस्था माकुरी जालो विधिमा विश्लेषण

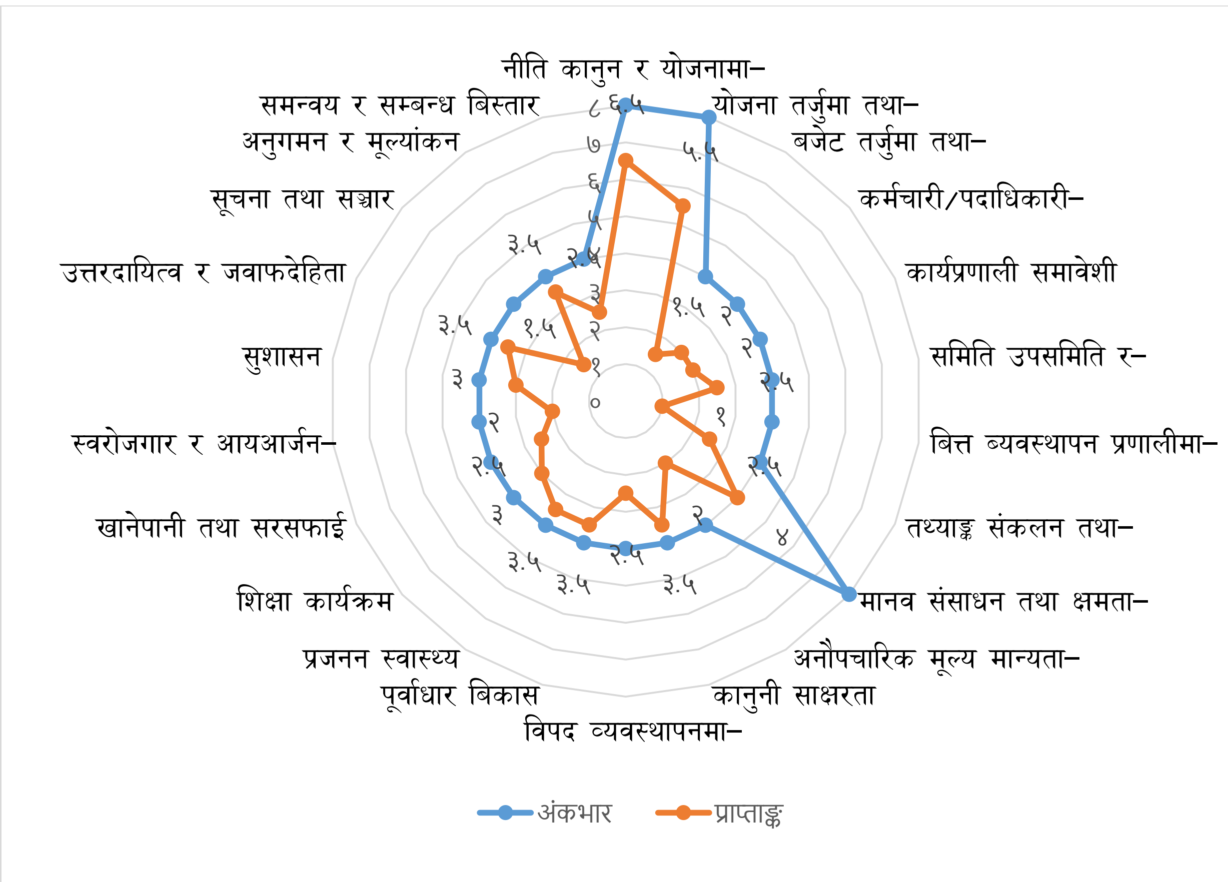

लैससास परीक्षणमा मुख्य विषय क्षेत्रहरूमा प्राप्त अङ्कहरूको विवरण :

क्र सं	मुख्य विषय क्षेत्रहरू	अंकभार	प्राप्ताङ्क
१	नीति कानुन र योजना	२०	१३.५
२	संस्थागत ब्यवस्था	२०	१०
३	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	२०	१२
४	सेवा प्रवाह	२०	१४.५
५	सुशासन तथा उत्तरदायित्व	२०	१४
	कुल जम्मा	**१००**	**६४**

लैससास परीक्षणमा मुख्य विषय क्षेत्रहरूमा प्राप्त अङ्कहरू माकुरे जालोमा विधिमा विश्लेषण

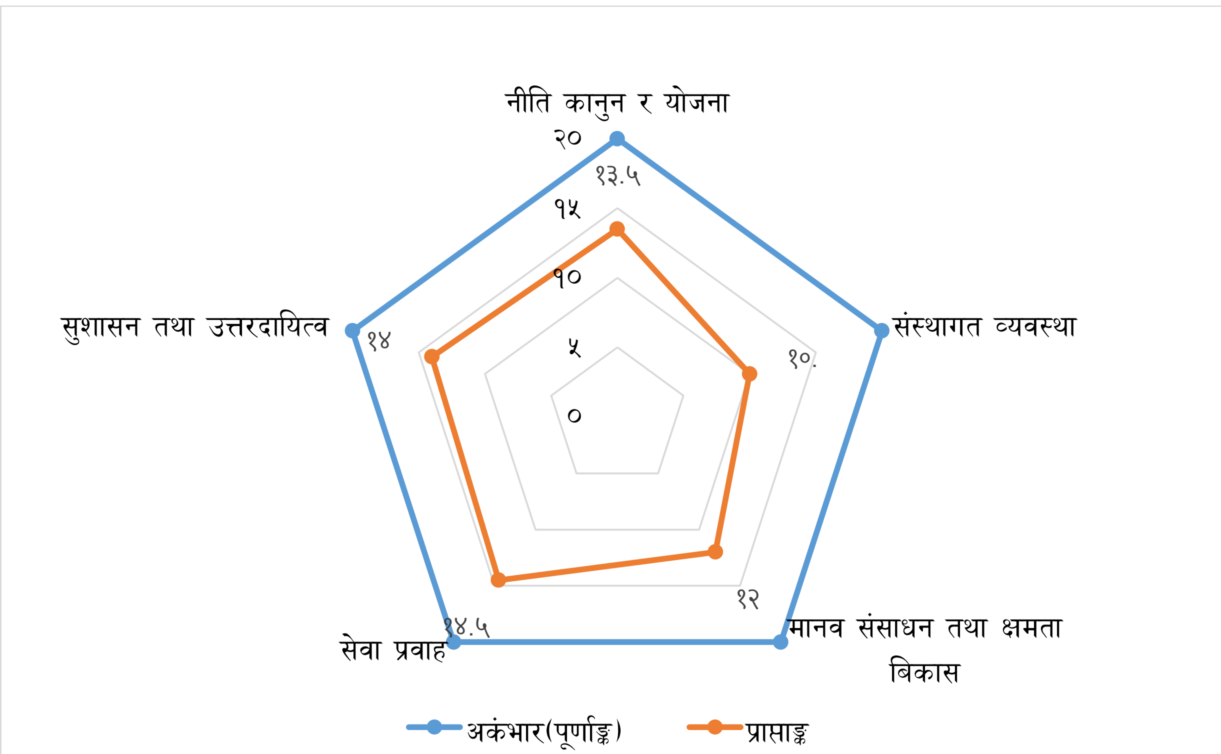

लैससास परीक्षणमा प्राप्त सबल र सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरू :

सूचक नं.	सूचकहरू	अवस्था	अवस्थाको मापन	सुधार गर्नु पर्ने
१.	**नीति कानुन तथा योजना**			
१.१	**नीति र कानुनमा समावेशीता सहभागिता**			
१.	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशमा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा गर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको विषयवस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरे/ नगरेको ?	गाउँपालिकाको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने क्रममा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण भएको । पूर्व दस्तावेजको समिक्षा गर्दा लैससास दृष्टिकोणले मस्यौदाको विषय वस्तु र शब्द चयन समावेशी नै पाईएको ।	सबल	निरन्तरता दिने ।
२.	स्थानीय सरकारले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा गर्ने गरे/ नगरेको ?	गाउँपालिकाले आफनो नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपर्युक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा आंशिक रुपमा गरेको ।	आंशिक	गाउँपालिकाले आफनो नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपर्युक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा गर्नु पर्ने ।
३	स्थानीय सरकारको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू सम्वन्धी कुराहरू समावेश भए / नभएको ?	गाउँपालिकाको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास स्थानीय कानून, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू सम्बन्धी कुराहरू समावेश भएको पाईएको ।	सबल	निरन्तरता दिने ।
४.	स्थानीय सरकारको महिला र पुरुषको समविकास	गाउँपालिकाको महिला र पुरुषको समविकास	सबल	निरन्तरता दिने ।

	तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै नीतिहरू छन्/छैन ? स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकामा खास व्यवस्था गरिएको वा नगरिएको ?	तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै नीतिहरू रहेको र स्थानीय ऐन, कानून, कार्यविधि, निर्देशिकामा व्यवस्था गरिएको पाईएको ।		
५.	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितिमा परेको समुदाय अर्थात लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोक्न पर्याप्त प्रावधान व्यवस्था गरिएको छ/छैन ?	गाउँपालिकाले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम तथा कार्यविधिमा महिला तथा बन्चितिमा परेको समुदाय अर्थात लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोक्ने प्रावधान आंशिक रुपमा व्यवस्था गरिएको ।	आंशिक	गाउँपालिकाले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम तथा कार्यविधिमा महिला तथा बन्चितिमा परेको समुदाय अर्थात लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोक्न प्रयाप्त प्रावधानको व्यवस्था गर्नु पर्ने ।
६.	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा वञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाए / नमिलाएको ?	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम गाउँपालिकामा महिला तथा बन्चितिमा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रबन्ध मिलाएको पाईयो ।	सबल	निरन्तरता दिने ।
७.	महिला र पुरूषमा श्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने प्रावधान रहे/नरहेको ?	महिला र पुरुषमा श्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने प्राबधान रहेको पाईयो ।	सबल	निरन्तरता दिने ।
८.	स्थानीय तहको नीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधान रहे / नरहेको ?	गाउँपालिकाको नीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर विभेद रोक्ने प्रावधान आंशिक रहेको ।	आंशिक	गाउँपालिकाको नीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर विभेद रोक्ने प्रावधान हुनु पर्ने ।

१.२.	**योजना तर्जूमा तथा कार्यान्वयन**			
९.	आवधिक योजना र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गरिएको छ / छैन ?	गाउँपालिकाको आवधिक योजना र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गरिएको पाईयो ।	सबल	निरन्तरता दिनु पर्ने ।
१०.	गाउँपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितीकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहको लागि वा प्रत्यक्ष्य फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउने गरे / नगरेको ?	गाउँपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा बन्चितिकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहको लागि प्रत्यक्ष फाईदा पुग्ने गरी कूल बजेटको आंशिक प्रतिशत मात्र छुटयाउने गरेको ।	आंशिक	गाउँपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा बन्चितिकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहको लागि प्रत्यक्ष फाईदा पुग्ने गरी कूल बजेटको निश्चित प्रतिशत छुटयाउनु पर्ने ।
११.	स्थानीय सरकारको योजना सूची लक्षित समूहहरूको सक्रीय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरूले छनौट गरेका योजना प्राथमिकीकरणमा पर्ने गरे / नगरेको ? (योजना तर्जुमा गर्दा गाउँ, वस्तीस्तरबाट आएका योजना कार्यकमहरूलाई समेटे नसमेटेको परीक्षण)	गाउँपालिकाको योजना सूची लक्षित समूहहरूको सक्रीय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरूले छनौट गरेका योजना प्राथमिकीकरणमा आंशिक रुपमा पर्ने गरेको ।	आंशिक	गाउँपालिकाको योजना सूची लक्षित समूहहरूको सक्रीय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरूले छनौट गरेका योजना प्राथमिकीकरणमा पार्नु पर्ने ।
१२.	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल भए /	गाउँपालिकाको योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा बन्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्याबहारिक र रणनीतिक आवश्यकता	आंशिक	गाउँपालिकाको योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा बन्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्याबहारिक र रणनीतिक आवश्यकता

	नभएको ?	पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा आंशिक छलफल भएको ।		पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल हुनु पर्ने ।
१३.	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समूहहरूको छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने गरिए/नगरिएको ? (तयारी प्रतिवेदन)	गाउँपालिकामा योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समूहहरूको छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय आंशिक रुपमा गर्ने गरिएको ।	आंशिक	गाउँपालिकामा योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समूहहरूको छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्नु पर्ने ।
१४.	स्थानीय सरकारले दीगो विकासका लक्ष्यहरू विशेष गरेर लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन हुने गरे/नगरेको ?	गाउँपालिकाले दीगो विकासका लक्ष्यहरू विशेष गरेर लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको आंशिक बजेट विनियोजन हुने गरेको ।	आंशिक	गाउँपालिकाले दीगो विकासका लक्ष्यहरू विशेष गरेर लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन गर्नु पर्ने।
१५.	स्थानीय तहका योजना महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्नेगरी बने / नबनेको ?	गाउँपालिकाका योजना महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको बर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने गरी बनेको पाईएको ।	सबल	निरन्तरता दिने ।
१६.	स्थानीय सरकारका उपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समूहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता भए / नभएको ? र मुख्य कार्यकारी पदमध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी दिए / नदिएको ?	गाउँपालिकाका उपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समूहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४० % महिलाहरूको सहभागिता मुख्य कार्यकारी पद मध्ये कुनै एक पदमा जिम्मेवारी दिईएको पाईयो ।	सबल	निरन्तरता दिने ।

१.३.	**बजेट तर्जूमा तथा कार्यान्वयन**			
१७	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने (विश्लेषण गर्ने) गरिए / नगरिएको ?	गाउँपालिकाको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका, अपाङ्ग, जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने र विश्लेषण गर्ने कार्य आंशिक रुपमा गर्ने गरिएको ।	आंशिक	गाउँपालिकाको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका, अपाङ्ग, जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने र विश्लेषण गर्नु पर्ने ।
१८.	स्थानीय सरकारका क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमितरुपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गरिए/नगरिएको ?	गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमित रुपमा गर्न बजेटको व्यवस्था आंशिक गरिएको ।	आंशिक	गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमित रुपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गर्नु पर्ने ।
१९.	परिक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा समावेश गरिए / नगरिएको ?	गाउँपालिकामा लैङ्गिक तथा समावेशीकरण परिक्षण पश्चात उपरोक्त विषयमा सुधार गर्न क्षपता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा आंशिक मात्रामा समावेश गरिएको	आंशिक	गाउँपालिकामा लैङ्गिक तथा समावेशीकरण परिक्षण पश्चात उपरोक्त विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा समावेश गर्ने
२०.	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितका कार्यक्रममा समयैमा खर्च	गाउँपालिकाको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूका लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितका	कमजोर	गाउँपालिकाको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूका लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गर्नु पर्ने र उनीहरूको

	गरिए / नगरिएको ?	कार्यक्रममा समयमै खर्च नगरिएको पाईयो		हितका कार्यक्रममा समयमै खर्च गर्नु पर्ने
२.	**संस्थागत व्यवस्था**			
२.१.	**कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व**			
२१.	स्थानीय सरकारको निर्णायक तहमा (कर्मचारी/पदाधिकारी) महिलाहरूको समानरुपमा (५०/५०प्रतिशत) प्रतिनिधित्व रहेको छ/छैन ?	गाउँपालिकाको निर्णायक तहमा (कर्मचारी/पदाधिकारी) महिलाहरूको समानरुपमा (५०/५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्वको अवस्था न्युन रहेको ।	आंशिक	गाउँपालिकाको निर्णायक तहमा (कर्मचारी/पदाधिकारी) महिलाहरूको समानरुपमा (५०/५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व सुनिश्चित हुनु पर्ने ।
२२.	स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुन सक्ने रणनीति लिइएको छ / छैन ?	गाउँपालिकाको कर्मचारीहरूको पदपूतिृको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुन सक्ने रणनीति आंशिक रुपमा लिईएको ।	आंशिक	गाउँपालिकाको कर्मचारीहरूको पदपूतिृको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुन सक्ने रणनीति लिईनु पर्ने ।
२३.	स्थानीय सरकारले महिला तथा बिशेष समुदायलाई बिशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्वन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली वा शाखा मार्फत दिने गरेको / नगरेको ?	गाउँपालिकाले महिला तथा विशेष समुदायलाई बिशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली वा शाखा मार्फत दिने कार्य आंशिक रहेको ।	आंशिक	गाउँपालिकाले महिला तथा विशेष समुदायलाई बिशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली वा शाखा मार्फत दिनु पर्ने ।
२४.	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिबृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुने गरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको	गाउँपालिकाले जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिबृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर	आंशिक	गाउँपालिकाले जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिबृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर

	समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको / नलिएको ?	हुने गरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक बिभेदकने नीति आंशिक रुपमा लिईएको ।		हुने गरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक बिभेदको नीति लिनु पर्ने ।
२.२	**२.२ कार्यप्रणालीमा समावेशिता**			
२५.	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति छ / छैन ?	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकण बढाउनको लागि गाउँपालिकाको निश्चित कार्यनीति रहेको पाईयो	सबल	निरन्तरता दिने ।
२६.	स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था छ / छैन ? (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित गरिए/नगरिएको	गाउँपालिकामा लैङ्गिक विकास हेर्ने ईकाई/डेस्क वा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वय समितिको व्यवस्था वा कार्यशर्त सहित जिम्मेवारीको किटान गरिएको पाईएन ।	कमजोर	गाउँपालिकामा लैङ्गिक विकास हेर्ने ईकाई/डेस्क वा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वय समितिको व्यवस्था वा कार्यशर्त किटान सहित जिम्मेवारी दिईनु पर्ने ।
२७.	स्थानीय सरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाब महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाएर लागु गरिएको छ / छैन ?	गाउँपालिका कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव, महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाईएको तर आंशिक मात्र लागु गरिएको ।	आंशिक	गाउँपालिका कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव, महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि बनाईएको आचार संहिता लागु गर्नु पर्ने ।
२८.	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य	गाउँपालिकाको योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	आंशिक	गाउँपालिकाको योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

	सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता भए नभएको र यस समितिले वडा तहमा योजना सम्वन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन गरे / नगरेको ?	कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको आंशिक सहभागिता भएको र वडा तहमा योजना सम्बन्धी छलफल हुंदा समावेशी भए नभएको संबन्धमा आंशिक अनुगमन गरेको ।		कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता गराउनु पर्ने र वडा तहमा योजना सम्बन्धी छलफल हुंदा समावेशी भए नभएको संबन्धमा अनुगमन गर्नु पर्ने
२.३.	**समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व**			
२९.	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था रहे / नरहेको ?	गाउँपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा बन्चितिकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था रहेको पाईयो ।	सबल	निरन्तरता दिने ।
३०.	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा स्वस्थ ढंगले भागलिन पाए / नपाएको ?	गाउँपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा बन्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा स्वस्थ्य ढंगले भाग लिन आंशिक रुपमा पाएको ।	आंशिक	गाउँपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा बन्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा स्वस्थ्य ढंगले भाग लिन पाउने आवश्यक व्यवस्था मिलाउनु पर्ने ।
३१.	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्वन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी विश्लेषण	गाउँपालिकामा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्बन्धी कार्यमा गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा बन्चितिकरणमा परेको	आंशिक	गाउँपालिकामा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्बन्धी कार्यमा गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा

	सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरे / नगरेको ?	समुदायको हित हुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव आंशिक दिने गरेको ।		परेको समुदायको हित हुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिनु पर्ने ।
३२.	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको कार्यान्वयन हुने गरे / नगरेको ?	गाउँपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा बन्चितिकरणमा परेको समुदायको हित हुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सझावहरूको कार्यान्वयन आंशिक हुने गरेको ।	आंशिक	गाउँपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हित हुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सझावहरूको कार्यान्वयन गर्नु पर्ने ।
२.४.	**वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता**			
३३.	स्थानीय तहमा महिला विकास, लैङ्गिक हिँसा बिरूद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिबृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेखगरी छुट्टै कोष स्थापना गरिएको/नगरिएको ?	गाउँपालिकामा महिला विकास, लैङ्गिक हिँसा बिरुद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिबृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरी छुट्टै कोषको स्थापना गरेको पाईएन ।	कमजोर	गाउँपालिकामा महिला विकास, लैङ्गिक हिँसा बिरुद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिबृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरी छुट्टै कोषको स्थापना गर्नु पर्ने ।
३४.	के आदिवासी जनजाति, दलित अन्य लक्षित समूहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भएको छ ? उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ ?	गाउँपालिकाले आदिवासी जनजाति, दलित र अन्य लक्षित समूहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि बजेटको व्यवस्था आंशिक भएको र उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा पनि आंशिक रुपमा भएको ।	आंशिक	गाउँपालिकाले आदिवासी जनजाति, दलित र अन्य लक्षित समूहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि बजेटको व्यवस्था हुनु पर्ने उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा हुनु पर्ने ।

३५.	के स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक डेस्कको विकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरू लागि बजेटको व्यवस्था भएको छ ? सो अनुसार कार्यक्रम पहिचान गरिएको छ ?	गाउँपालिकामा लैङ्गिक डेस्कको विकास र आवश्यक मानवीय श्रोतहरूका लागि बजेटको व्यवस्था र सो अनुसार कार्यक्रमको पहिचान गरिएको पाईएन ।	कमजोर	गाउँपालिकामा लैङ्गिक डेस्कको विकास र आवश्यक मानवीय श्रोतहरूका लागि बजेटको व्यवस्था गरी सो अनुसार कार्यक्रमको पहिचान गर्नु पर्ने ।
२.५.	**तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन**			
३७.	के स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत खण्डिकृत सूचना/तथ्याँक संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने गरेको छ ? (लिङ्ग, उमेर, जात, र आर्थिक स्थिति आदि) (गाउँपालिका प्रोफाईल)	गाउँपालिकाले आफनो क्षेत्रका समुदाय स्तरका आधारभुत खण्डिकृत सूचना/तथ्याङ्क –लिङ्ग, उमेर, जात र आर्थिक स्थिति आदि) संकलन तथा अवध्यावधिक आंशिक गरेको ।	आंशिक	गाउँपालिकाले आफनो क्षेत्रका समुदाय स्तरका आधारभुत खण्डिकृत सूचना/तथ्याङ्क –लिङ्ग, उमेर, जात र आर्थिक स्थिति आदि) संकलन तथा अध्यावधिक गर्नु पर्ने ।
३८.	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना/तथ्याङ्क संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरे/नगरेको ? (गाउँपालिका प्रोफाईल)	गाउँपालिकाले आफनो क्षेत्रका समुदाय स्तरका आधारभुत सूचना/तथ्याङ्क संकलन गर्दा बेरोगार तथा गरिबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन आंशिक गर्ने गरेको ।	आंशिक	गाउँपालिकाले आफनो क्षेत्रका समुदाय स्तरका आधारभुत सूचना/तथ्याङ्क संकलन गर्दा बेरोगार तथा गरिबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्नु पर्ने
३९.	के स्थानीय सरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको छ?	गाउँपालिकाले आफनो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङ्क र सुचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा आंशिक रुपमा गर्ने गरेको ।	आंशिक	गाउँपालिकाले आफनो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङ्क र सुचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्नु पर्ने ।
४०.	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने गरे/ नगरेको ?	गाउँपालिकाले आफनो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने	सबल	निरन्तरता दिने

		गरेको ।		
३.	**मानव शंसाधन तथा क्षमता विकास**			
३.१.	**मानव संशासन तथा क्षमता विकास**			
४१.	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरे नगरेको र छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन भए/नभएको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा आए /नआएको ?	गाउँपालिकाले लैंङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरेको तर छुट्टै शिर्षकमा बजेट बिनियोजन नभएको र यस्तो खर्च गर्ने कार्यविधि नभएको ।	आंशिक	गाउँपालिकाले लैंङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि तयार गरेको क्षमता विकास कार्ययोजना अनुसार छुट्टै शिर्षकमा बजेट बिनियोजन गरी यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि बनाई कार्यान्वय गर्नु पर्ने
४२.	स्थानीय सरकारका पदाधिकारी / कमर्चारीहरूले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंशा सम्बन्धी तालिम लिएका छन वा छैनन र तालिम कार्यकममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता गरिएको थियो वा थिएन ?	गाउँपालिकाका केही पदाधिकारी / कर्मचारीहरूले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैङ्गिक हिंसा सम्बन्धी तालिम लिएका छन तर तालिम कार्यक्रममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थितिको सुनिश्चितता आंशिक रुपमा गरिएको ।	आंशिक	गाउँपालिकाका पदाधिकारी / कर्मचारीहरूका लागि आयोजित लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैङ्गिक हिंसा सम्बन्धी तालिमका लागि लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थितिको सुनिश्चितता गर्नु पर्ने ।
४३.	तालिमका विषय वस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरिएको छ / छैन ?	गाउँपालिकाद्धारा आयोजित तालिमका विषय बस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरेको पाईयो ।	सबल	निरन्तरता दिने ।

४४.	महिला तथा लक्षित समूहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू (प्राबिधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण) छन छैनन ? सो अनुसारको वजेट विनियोजन गरिएको छ / छैन ?	महिला तथा लक्षित समूहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि प्राबिधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकास तालिम, भ्रमणको संख्या न्यून रहेको र सो कार्यक्रमका लागि आंशिक मात्र बजेट बिनियोजन गरेको पाईएको ।	आंशिक	महिला तथा लक्षित समूहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि प्राबिधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकास तालिम, भ्रमणप्रयाप्त हुनु पर्ने र सोका लागि बजेट बिनियोजन गर्नु पर्ने
४५.	के स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्वन्धी तालिम दिन तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट मानवीय श्रोत छन ? (विषयगत तालिम प्राप्त जनशक्ति संख्या)	गाउँपालिकामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्बन्धी तालिम दिन तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न (विषयगत तालिम प्राप्त जनशक्ति) मानविय श्रोत आंशिक रहेको ।	आंशिक	गाउँपालिकामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्बन्धी तालिम दिन तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न (विषयगत तालिम प्राप्त जनशक्ति) मानविय श्रोतको यथेष्ट व्यवस्था गर्नु पर्ने
४६.	के स्थानीय सरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइको व्यवस्था छ ?	गाउँपालिकामा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइको व्यवस्था नरहेको ।	कमजोर	गाउँपालिकामा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइको व्यवस्था गर्नु पर्ने ।
४७.	महिला र वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम रहे नरहेको र कार्यान्वयन भए / नभएको ? (संचालित तालिम कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	गाउँपालिकाले महिला र वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोगको पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम अत्यन्त समिति र आंशिक मात्र कार्यान्वयन गरेको	आंशिक	गाउँपालिकाले महिला र वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोगको पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नु पर्ने ।
४८.	महिला विकासका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाह्रवटा प्रतिवद्दताहरूका बारेमा स्थानीय सरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई	गाउँपालिकाले महिला विकासका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिबद्धताका बारेमा पालिका पदाधिकारीहरू	आंशिक	गाउँपालिकाले महिला विकासका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिबद्धताका बारेमा पालिका

	जानकारी छ ? सोको लागि अभिमुखीकरण गरिएकोछ ? (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	वा कर्मचारीहरूलाई प्रयाप्त मात्रामा अभिमुखिकरण नगरेको ।		पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई प्रयाप्त मात्रामा अभिमुखिकरण गर्नु पर्ने
३.२.	अनौपचारिक मुल्य मान्यता र कुसंस्कार बिरुद्ध जनचेतना			
४९.	महिला विरुद्ध सवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू र सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम समयैमा सम्पन्न गरेको छ ? (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	गाउँपालिकाले महिला हिंसा बिरुद्धको १६ दिने अभियान सञ्चालन गरेको र महिला बिरुद्ध हुने सबै खाले हिंसा संबन्धी केही कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरेको ।	आंशिक	गाउँपालिकाले महिला बिरुद्ध हुने सबै खाले हिंसा निर्मुल गर्ने कार्यक्रहरू तय गरी सो अनुसारको बजेट बिनियोजन गरी कार्यक्रम समयमै सम्पन्न गर्नु पर्ने ।
५०.	लैङ्गिक हिँसारहित पालिका घोषणा गरेको छ (घोषणा गरेको मिति) र महिला हिंसा विरुद्ध सून्य सहनशिलता अपनाएको छ ? (घटेका घटना संख्या र लिइएका निर्णय)	लैङ्गिक हिंसा रहित गाउँपालिका घोषणा गरिएको छैन । साथै महिला हिंसा विरुद्ध शून्य सहनशिलता नीतिगत रुपमा अपनाएको पाईएन ।	कमजोर	लैङ्गिक हिंसा रहित गाउँपालिका घोषणा गर्न आवश्यक कार्यहरू गर्नु पर्ने । साथै महिला हिंसा विरुद्ध शून्य सहनशिलता नीतिगत अपनाउनु पर्ने ।
५१.	स्थानीय सरकारले महिला विरुद्ध सवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने गरेको छ ?	गाउँपालिकाले महिला विरुद्ध सबै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने गरेको पाईयो।	सबल	यस कार्यलाई निरन्तरता दिनु पर्ने ।
५२.	के स्थानीय सरकारले समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार जस्तै (जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बाल विवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि जस्ता सामाजिक कुरीति हटाउन कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने गरेको	गाउँपालिकाले समाजमा रहेका विभिन्न प्रकारका कुसंस्कारहरू हटाउनका लागि आंशिक संख्यामा मात्र सचेतनामुलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने गरेको ।	आंशिक	गाउँपालिकाले समाजमा रहेका विभिन्न प्रकारका कुसंस्कारहरू हटाउनका लागि प्रयाप्त मात्रामा सचेतनामुलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नु पर्ने ।
३.३.	**कानुनी साक्षरता**			
५३.	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत जनप्रतिनिधिहरू र पालिकामा	गाउँपालिकाले महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत	सबल	यस कार्यलाई निरन्तरता दिने ।

	कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत कानूनहरू, गाउँपालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूको बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने गरे/नगरेको ?	जनप्रतिनिधिहरू र गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको कानुन र विभिन्न ऐन, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन तथा अन्य प्रचलित कानूनहरूका बारे अभिमुखिकरण गरेको पाईयो ।		
५४.	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्वन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य विषयवस्तुका सम्वन्धमा समय समयमा अभिमुखीकरण गर्ने गरे / नगरेको ?	गाउँपालिकाले कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान समाधान गर्नु पर्ने समस्या तथा सवालहरूका बारेमा अभिमुखिकरण गरेको ।	सबल	यी विषयहरूमा समय समयमा अभिमुखिकरण गरी निरन्तरता दिई रहनु पर्ने ।
५५.	के महिलाहरूको लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालित भएका छन ? (जस्तैः कानूनी हक अधिकार, एकल महिला र मानव बेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिँसा बिरूद्धका कार्यक्रम आदिबारे अनुशिक्षण)	गाउँपालिकाद्धारा महिलाहरूका लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएको पाईयो ।	सबल	यस्ता कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने ।
५६.	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालनबाट के उनीहरू लाभान्वित भएका छन ? (जस्तैः कानूनी हक अधिकार, एकल	गाउँपालिकाद्धारा महिलाहरूका लागि सञ्चालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालनबाट आंशिक संख्यामा	आंशिक	यस्ता कार्यक्रमहरूबाट अधिकतम संख्यामा महिलाहरूलाई लाभान्वित गराउनका लागि वडा स्तरमा यस्ता

	महिला, चेलिबेटी बेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिँसा बिरूद्धका कार्यक्रम आदिबारे अनुशिक्षण र यसको असर)	महिलाहरू लाभान्वित भएका छन । तर वडा स्तरमा यी कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुन सकेको छैन ।		कायक्रमहरू सञ्चालन गर्नु पर्ने ।
३.४.	**विपद व्यवस्थापनमा समावेशीता**			
५७.	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायसँग परामर्स गरे । नगरेको र यस्ता दस्तावेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान रहे / नरहेको ?	गाउँपालिकाले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायसँग परामर्श गरेको तर दस्तावेजमा सिमान्तकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरविशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान नगरेको ।	आंशिक	विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायसँग परामर्श गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिंदै दस्तावेजमा सिमान्तकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान राख्नु पर्ने ।
५८.	स्थानीयस्तरको विपद सम्वन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्याङ्क राखी आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण गर्ने गरे / नगरेको ?	गाउँपालिकाले विपद सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको खण्डिकृत तथ्याङ्क राखीएको पाईयो तर आपतकालिन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण भने गरेको पाईएन ।	आंशिक	गाउँपालिकाले विपद सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको खण्डिकृत तथ्याङ्क राखी आपतकालिन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण कार्य गर्नु पर्ने ।
५९.	समुदायमा आधारित विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्यगर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा	गाउँपालिकाले समुदायमा आधारित विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्दा लाभान्वित	सबल	निरन्तरता दिने ।

	वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा उनीहरूलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखी गर्ने गरे / नगरेको ?	समूहमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा उनीहरूलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखी गर्ने गरेको ।		
६०.	विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा निर्णय गर्ने गरे / नगरेको ?	गाउँपालिकामा विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना भएको तर कोषको सञ्चालन र श्रोतको परिचालन गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागिता नभई निर्णय हुने गरेको ।	आंशिक	गाउँपालिकामा विपद व्यवस्थापन कोषको सञ्चालन र श्रोतको परिचालन गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा निर्णय गर्नु पर्ने ।
४.	**सेवा प्रवाह**			
४.१.	**४.१. पुर्वाधार विकास**			
६१.	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लगत अनुमान तयार गर्दा संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक, बाल र अपाङ्ग मैत्री र संबेदनशील संरंचनाको प्रावधान सहित हुने गरे / नगरेको ?	गाउँपालिका भित्र भवन, भौतिक पुर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माण गर्दा हरेक ब्यक्तिले प्रयोग गर्न सक्ने गरी लैङ्गिक, बाल र अपाङ्ग मैत्री संरचना बनाउने प्रावधान रहेको ।	सबल	निरन्तरता दिनु पर्ने ।
६२.	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरू, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्वन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त	गाउँपालिका भित्रका भवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त हुने गरेको ।	सबल	निरन्तरता दिने ।

	दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गरिएको छ / छैन ?			
६३.	स्थानीय तहले १५०० वर्ग फिट भन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्वन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना तयार गर्न निर्देशन दिने गरिएको छ / छैन ?	गाउँपालिकाले सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट उपर्युक्त हुने गरी संरचना तयार गर्न निर्देशन दिने गरेको ।	सबल	निरन्तरता दिने ।
६४.	स्थानीय तहले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा (जन विद्युत, विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को प्रयोग गर्न सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू रहे / नरहेको ?	गाउँपालिकाले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जाको प्रयोग गर्न सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजना न्यून रहेको ।	आंशिक	गाउँपालिकाले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जाको प्रयोग गर्न सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने प्रयाप्त आयोजनाहरू हुनु पर्ने ।
४.२.	**प्रजनन स्वास्थ्य**			
६५.	गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने गरी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्वन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश भए / नभएको ?	गाउँपालिकाको वार्षिक नीति र कार्यक्रममा गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलाउने र प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम समावेश भएको ।	सबल	निरन्तरता दिने ।
६६.	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पाताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिकस्थलहरूमा	गाउँपालिकाका केही कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक	आंशिक	गाउँपालिकाका सबै कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका

	बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था र सो को व्यवस्थापन गरिएको छ / छैन ?	स्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्षको व्यवस्था भएको । तर समयको व्यवस्थापन भने उल्लेख नभएको ।		सार्वजनिक स्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्षको व्यवस्था साथै समयको व्यवस्थापन गर्ने
६७.	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गरिएका छन ?	गाउँपालिकाले परिवार नियोजन, मातृशिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी कार्यक्रमहरू नियमित रुपमा सञ्चालन गर्दै आईरहेको ।	सबल	निरन्तरता दिने ।
६८.	महिला, गरिब, निमुखा र वञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट भए / नभएको ?	गाउँपालिकामा महिला, गरिब, निमुखा र वञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरणा सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट भएको ।	सबल	निरन्तरता दिने ।
४.३.	**शिक्षा कार्यक्रम**			
६९.	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाए / नमिलाएको ?	गाउँपालिकाले आफनो पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रबन्ध मिलाएको ।	सबल	निरन्तरता दिने ।
७०.	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा वञ्चितिकरणमा परेका समूदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक र शैक्षिक सामाग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउन	गाउँपालिकाले पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा वञ्चितिकरणमा परेका समुदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निःशुल्क पाठयपुस्तक र शैक्षिक सामाग्री तथा पोसाक	सबल	निरन्तरता दिने ।

	छात्रबृत्तिको व्यवस्था गरी निश्पक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाए / नमिलाएको ?	उपलब्ध गराउने छात्रबृत्तिको व्यवस्था गरी निश्पक्ष वितरण गर्ने प्रवन्ध रहेको ।		
७१.	अशिक्षित महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालित भए/नभएका ? (जस्तैः अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षाहरू, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चा देखि बच्चा कक्षा, आदि) (कार्यकम संख्या र पटक तथा सहभागी संख्या)	गाउँपालिकाले अशिक्षित महिलाहरूको लागि प्रौढ शिक्षा कक्षाहरू सञ्चालन गरेको ।	आंशिक	गाउँपालिकाले अभिभावक शिक्षा, किशोरी कक्षा, साथी शिक्षा तथा कार्यमुलक प्रौढ शिक्षाहरूको आवश्यकताको पहिचान गरी थप कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।
७२.	विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागी प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन हुने गरे / नगरेको ?	गाउँपालिका भित्रका विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टाछुट्टै शौचालयको व्यवस्था भएको तर किशोरी छात्राको लागि प्याड र यौन शिक्षा कार्यक्रम भने सञ्चालन नभएको ।	आंशिक	गाउँपालिका भित्रका विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टाछुट्टै शौचालयको व्यवस्था छ । साथै किशोरी छात्राको लागि प्याड वितरण र यौन शिक्षा कार्यक्रम पनि सञ्चालन गर्नु पर्ने ।
४.४.	**खानेपानी तथा सरसफाइ**			
७३.	गाउपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था, र स्यानीटाइजरको उपयोग गर्ने प्रवन्ध भए / नभएको ?	गाउँपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था भएको र स्यानीटाईजरको प्रबन्ध भएको ।	सबल	निरन्तरता दिने ।
७४.	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरूको सक्रीय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुख्त पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौंडामा पोखरी,	स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा वडामा खुला दिसा मुक्त पालिका घोषणा नभएको । घरघरमा शौचालय रहेको ।	आंशिक	वडा तथा सिंगो गाउँपालिकालाई खुला दिसा मुक्त पालिका घोषणा गर्न आवश्यक कार्यहरू गर्नु पर्ने साथै पोखरी, टोल

	टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे / नगरेको ?	पोखरी, टोल सरफाई अभियान आंशिक रुपमा सञ्चालन भएको ।		सरसफाई अभियान पूर्ण रुपमा सञ्चालन गर्ने।
७५.	कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरूषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिबुद्धि कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे / नगरेको ?	फोहोर संकलन तथा विसर्जन गर्ने व्यवस्था भएको तर कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुटयाउने व्यवस्था नभएको । भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरुषको समान सहभागिताका संबन्धमा चेतना अभिबृद्धि आंशिक मात्र भएको ।	आंशिक	कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुटयाउने व्यवस्था हुनु पर्ने । साथै भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरुषको समान सहभागिताका संबन्धमा चेतना अभिबृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्ने ।
७६.	महिलाहरू बढीमात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरूको सक्रीय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे / नगरेको ?	होंचो भूभागमा रहेको बस्तीहरूमा पानीको सहज व्यवस्था भएको तर अग्ला भागमा रहेको बस्तीहरूमा पानीको अभाव देखिएको । आकासे पानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ्ग कार्यक्रम आंशिक सञ्चालन नभएको	आंशिक	गाउँपालिकाको अग्ला भागमा रहेको बस्तीहरूमा पानीको अभाव देखिएकोले आकासे पानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ्ग कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्ने ।
४.५.	**स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन**			
७७.	स्थानीय सरकारकोयोजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू राख्ने र वार्षिक बजेटमा समावेश गरी	गाउँपालिकाले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमुलक, आयमुलक र सीपमुलक कार्यक्रमहरू वार्षिक बजेटमा समावेश गरी सञ्चालन गरेको तर योजना तर्जुमा गर्दा	आंशिक	गाउँपालिकाले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमुलक, आयमुलक र सीपमुलक कार्यक्रम संबन्धी योजना तर्जुमा गर्दा बेरोगार तथा गरिबीको नक्साङ्कनलाई

	कार्यान्वयन गरिएको छ / छैन ?	बेरोगार तथा गरिबीको नक्साङ्कनलाई आधार नलिईएको ।		आधारमा तय गर्ने र वार्षिक बजेटमा समावेश गरी सञ्चालन गर्ने ।
७८.	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरे/नगरेको (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	गाउँपालिकाले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासका लागि कार्यक्रमहरू तय गरेको तर आंशिक रुपमा मात्र कार्यान्वयन भएको ।	आंशिक	गाउँपालिकाले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासका लागि कार्यक्रमहरू तय गरी सक्रिय रुपमा कार्यान्वयन गर्नु पर्ने ।
७९.	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने गरे । नगरेको ?	गाउँपालिकाले न्युन संख्यामा ग्रामीण प्राविधिकहरू तयार गरी आंशिक मात्रामा मनोनयन र नियुक्ति गरेको ।	आंशिक	गाउँपालिकाले आवश्यक संख्यामा ग्रामीण प्राविधिकहरू तयार गरी मनोनयन र नियुक्ति गर्नु पर्ने ।
८०.	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम कार्यान्वयन भए / नभएको ?	गाउँपालिका भित्र सिमित संख्यामा सुपथ मूल्य सहकारी पसलहरू तथा सहकारीहरू सञ्चालन भएको । तर पालिका आफैले त्यस्ता पसल तथा सहकारीहरू कार्यान्वयन नगरेको ।	आंशिक	गाउँपालिका भित्र गाउँपालिकाकै व्यवस्थापनमा गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरुप सुपथ मूल्य सहकारी पसलहरू तथा सहकारीहरू सञ्चालन गर्नु पर्ने ।
५.	**सुशासन तथा उत्तरदायीत्व**			
५.१.	**५.१. सुशासन**			
८१.	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका विषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरी सोही कानून बमोजिम सम्बन्धित अधिकारी बाट निर्णय गरी	गाउँपालिकाले सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका विषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरी सोही कानून बमोजिम सम्बन्धित अधिकारीबाट निर्णय गरी	सबल	निरन्तरता दिने ।

	कामकाज गर्ने गरेको वा तदर्थ निर्णय गरी कामकाज हुने गरेको ?	कामकाज गर्ने गरेको ।		
८२.	स्थानीय तहले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार बिरूद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीति कार्यान्वयनमा ल्याए / नल्याएको ?	व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार बिरुद्ध शुन्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीति कार्यान्वयनमा ल्याएको ।	सबल	निरन्तरता दिने ।
८३.	महिला विकासका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको छ ? (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	महिला विकासका लागि न्युन संख्यामा कार्यक्रमहरू गरेको । तर बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्र वटा प्रतिबद्धताहरूका क्षेत्र अनुसार कार्यक्रम तय नगरिएको ।	आंशिक	महिला विकासका लागि बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्र वटा प्रतिबद्धताहरूका क्षेत्र अनुसार कार्यक्रम तय गर्नु पर्ने ।
८४.	संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यक्रमहरू समयैमा सम्पन्न गरेको छ ?	बालबालिका संबन्धी सामान्य कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरेको । तर संयुक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी १९८९ मा गरिएको प्रतिबद्धता अनुसार नै बजेट विनियोजन गरी कार्यक्रमहरू नगरिएको ।	आंशिक	संयुक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी १९८९ मा गरिएको प्रतिबद्धता अनुसार नै बजेट विनियोजन गरी कार्यक्रमहरू गर्नु पर्ने ।
५.२.	**उत्तरदायित्व र जवाफदेहीता**			
८५.	स्थानीय सरकारले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरे/नगरेको ?	नियमित रुपमा कार्यक्रमहरूको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमहरू गरी सूचनाहरू सार्वजनिकीकरण गरेको ।	सबल	निरन्तरता दिने ।

८६.	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति रहने गरे / नगरेको ?	सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति रहने गरेको	सबल	निरन्तरता दिने ।
८७.	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायको तर्फबाट स्थानीय सरकारले लिएको नीति तथा कार्यकम र सो को कार्यान्वयका विषयमा आवाज उठ्ने गरे/नगरेको ? र यसरी उठेका प्रश्न उपर स्थानीय सरकारबाट सम्बोधन हुने गरे / नगरेको ?	गाउँपालिकाले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका ब्यक्ति तथा समुदायका तर्फबाट पालिकाले लिएको नीति तथा कार्यक्रम र सोको कार्यान्वयनको विषयमा उठने गरेको र यसरी उठेका प्रश्न उपर पालिकाको तर्फबाट सम्बोधन हुने गरेको ।	सबल	निरन्तरता दिने ।
८८.	स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याए / नल्याएको ?	गाउँपालिकाद्धारा जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याईएको ।	सबल	निरन्तरता दिने ।
५.३.	**सूचना तथा संचार**			
८९.	स्थानीय सरकारले नियमितरुपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने गरे /नगरेको ? र महिला, बालबालिका र आदिवासी	गाउँपालिकाले नियमित रुपमा वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने गरेको । तर लैससास लक्षित गरी राखेको कार्यक्रम	आंशिक	लैससास लक्षित गरी राखेको कार्यक्रम वा बजेट बारे सरोकारवालाले थाहा पाउने गरी सार्वजनिक गर्ने ।

	जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलाई लक्षित गरेर राखेको कार्यक्रम तथा बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिक गरे/नगरेको ?	वा बजेट बारे सरोकारवालाले थाहा पाउने गरी सार्वजनिक नगरेको ।		
९०.	स्थानीय सरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने गरे / नगरेको ?	गाउँपालिकाले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह र प्रशारण नगरेको ।	कमजोर	गाउँपालिकाले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह र प्रशारण गर्नु पर्ने ।
९१.	के स्थानीय सरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिक समानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने गरेको छ ?	स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापा माध्यमद्धारा समावेशीकरण तथा लैङ्गिक समानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने कार्य आंशिक मात्रामा मात्र गरेको ।	आंशिक	गाउँपालिकाले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापा माध्यमद्धारा समावेशीकरण तथा लैङ्गिक समानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने कार्य गर्नु पर्ने ।
९२.	के स्थानीय स्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न बर्ग (आदिवासी जनजाति, दलित मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठ नागरिक लगायत अन्य लक्षित समूहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट यी वर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि भएको छ ?	गाउँपालिकाद्धारा बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न बर्ग लगायत सबै लक्षित बर्ग लक्षित सूचना, शिक्षा तथा संचार सम्बन्धी कार्यक्रम प्रवाह आंशिक मात्रामा मात्र भएकोले यी समूहहरूको जनचेतना बृद्धि पनि न्यून मात्रामा भएको ।	आंशिक	बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न बर्ग लगायत सबै लक्षित बर्ग लक्षित सूचना, शिक्षा तथा संचार सम्बन्धी कार्यक्रम प्रवाह प्रयाप्त गरी लक्षित समूहहरूको जनचेतना बृद्धि गर्नु पर्ने ।
५.४.	**अनुगमन तथा मुल्याङ्कन**			
९३.	के कार्यक्रम तथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्वन्धित समुदायले पूरा लाभ लिन सकेको छ ?	गाउँपालिकाको कार्यक्रम तथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित समुदायले पुरा	सबल	निरन्तरता दिने ।

		लाभ लिएका छन् ।		
९४.	के स्थानीय सरकारले संचालन गरेका कार्यकमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्वन्धी कार्यक्रमको संचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्ने गरिन्छ ?	गाउँपालिकाको कार्यक्रमबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाावको विश्लेषण आंशिक रुपमा गर्ने गरिएको ।	आंशिक	गाउँपालिकाको कार्यक्रमको अनुगमन, मुल्याङ्कनमा लैससास दृष्टिकोणको नीतिगत प्रयोग गर्नु पर्ने । साथै सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाावको विश्लेषण गर्ने नीतिगत व्यवस्था हुनु पर्ने ।
९५.	के स्थानीय सरकारको समीक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका, सबै जातजातिका विपन्न बर्ग (आदिवासी जनजाति, दलित मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायतलाई लक्षित कार्यक्रम माथि छलफल गर्ने गरेका छ ?	गाउँपालिकाको कार्यक्रम समीक्षा बैठकमा लैससास लक्षित कार्यकञ्म माथि छलफल हुने गरेको ।	सबल	निरन्तरता दिने ।
९६.	के अनुगमन तथा मूल्याङ्कनबाट सिकेका पाठहरू कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरिन्छ	गाउँपालिकाले अनुगमन तथा मुल्याङ्कनबाट सिकेका पाठहरू कार्यक्रम तथा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरेकोछ ।	सबल	निरन्तरता दिने ।
५.५.	समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार			
९७.	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरे/नगरेको ?	गाउँपालिकाले संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरेको ।	सबल	निरन्तरता दिने ।
९८.	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच सञ्जाल बनी	लैससास विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूसंग छलफल	आंशिक	लैससास विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूसंग छलफल

	कार्यगत छलफल तथा यस क्षेत्रको विकासको लागि नियमितरुपमा कार्य हुने गरे /नगरेको ?	आंशिक रुपमा हुने गरेको ।		गहन रुपमा गर्नु पर्ने ।
९९.	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्वन्धी क्षमता विकास तालिमहरू प्रदान गर्ने गरे / नगरेको ?	लैससास सञ्जालका प्रतिनिधिहरूका लागि लैङ्गिक तथा समावेशी विकास संबन्धी क्षमता विकास तालिम आंशिक मात्रामा मात्र हुने गरेको ।	आंशिक	लैससास सञ्जालका प्रतिनिधिहरूका लागि लैंङ्गिक तथा समावेशी विकास संबन्धी क्षमता विकास तालिम सञ्चालन गरी सचेतना अभिबृद्धि गर्नु पर्ने ।
१००	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषद्वाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत बिरूद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्ने गरे / नगरेको ?	यी कार्यक्रमहरू स्थानीयकरण गरी कार्यान्वयन नभएको तर महिला बिरुद्ध हुने भेदभाव उन्मुलन संबन्धी कार्यहरू भएको ।	आंशिक	यी कार्यक्रमहरू स्थानीयकरण गरी गर्नु पर्ने ।

३.४ अवसर र चुनौतिहरू

लैससासका सवालहरू कार्यान्वयन गर्ने सन्दर्भमा यस गाउँपालिकामा देहाय बमोजिमका अवसर र चुनौतिहरू पहिचान गरिएको छ :

३.४.१ अवसरहरू

क) लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको लागि आवश्यक नीति कानुन तथा कार्यक्रमहरू तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्नको लागि स्थानीय सरकार स्वायत्त रहेको ।

ख) गाउँपालिकामा निर्वाचित पदाधिकारीहरूको आपसमा एकता र सहिष्णुताको भावना रहेको हुंदा निर्णय प्रक्रियाम पुग्न कुनै कठिनाई नरहेकोले यो एक अवसरको रुपमा रहेको ।

ग) यस गाउँपालिका अन्य गाउँपालिकाहरूको तुलनामा श्रोत सभाव्यता बढी रहेको स्थानीय तह भएकाले कायक्रमहरूको लागि बजेट व्यवस्थापन गर्न सहज भएको ।

घ) गाउँपालिकामा आवश्यक मानव श्रोत प्रयाप्त रहेकोले कार्यक्रम कार्यान्वयनमा सहज वातारण रहेको ।

४.३.२ चुनौतिहरू

क) स्थानीय पदाधिकारीहरू तथा कर्मचारीहरूमा समेत लैससासको विषयमा यथेष्ट अवधारणा विकास भईनसकेको संबन्धमा लैससास संबन्धी नयाँ कानुन तथा कार्यविधी तयारीमा परिपक्वता प्राप्त गर्न चुनौतिको रुपमा रहेको ।

ख) गाउँपालिकाको अधिकांश बजेट पुर्वाधार विकासमा केन्द्रित रहेको र अधिकतम पदाधिकारीहरूको ध्यान समेत पुर्वाधार विकास तर्फ नै रहेकोले लैससास क्षेत्रमा निश्चित प्रतिशत बजेट बिनियोजन गर्ने नीति कार्यान्वयन गर्न चुनौति रहेको ।

ग) ग्रामीण भेकका समुदायहरूको चेतना स्तर अझै कमजोर रहेकोले लैससासका संबन्धमा सशक्तिकरण गर्न अपेक्षाकृत लामो समय लाग्ने देखिन्छ ।

घ) सबै जनप्रतिनिधीहरू र कर्मचारीहरूमा लैससास कार्यान्वयन संबन्धमा उत्तिकै सचेतना र क्षमता नभएकोले उनीहरूलाई सशक्तिकरण गर्न चुनौतिको रुपमा रहेको ।

ङ) लक्षित बर्गको कार्यक्रमका लागि हाल सम्मको अवस्था हेर्दा न्युन कार्यक्रमहरू रहेको र बजेट विनियोजन गर्दा निश्चित प्रतिशत बिनियोजन गर्ने व्यवस्था नहुँदा उक्त क्षेत्रमा कार्यक्रम तथा बजेट बिनियोजनमा सिमितता रहेको ।

३.५ लैससास समावेशी विकास कार्ययोजना

क्र.सं.	सूचक तथा उपसूचकहरू	आवश्यक क्रियाकलापहरू	जिम्मेवार शाखा	समय अवधि	थप आर्थिक दायित्व	
					पर्ने	नपर्ने
१.	**नीति कानुन तथा योजना**					
१.१	**नीति र कानुनमा समावेशीता सहभागिता**					
१.	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशमा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा गर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको विषयवस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरे/नगरेको	गाउँपालिकाको नीति, कानूनमा लैससास सम्वदेनशीलता र दृष्टिकोणले सम्पादन गर्ने गर कार्यटोली निर्माण गर्ने र परिचालन गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
२.	स्थानीय सरकारले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा गर्ने गरे/ नगरेको ?	गाउँपालिकाले आफनो नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडी लैससासको दृष्टिकोणले उपर्युक्त भए नभए लेखाजोखा गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
३	स्थानीय सरकारको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू सम्वन्धी कुराहरू समावेश भए / नभएको ?	गाउँपालिकाको सबै नीति र योजनामा लैससास विकासका विषयहरू समावेश भएकोले कार्यान्वय गर्ने	प्रशासन शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√

४.	स्थानीय सरकारको महिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै नीतिहरू छन / छैन ? स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकामा खास व्यवस्था गरिएको वा नगरिएको ?	लैङ्गिक तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै नीति कार्यान्वयनलाई निरन्तरता दिने ।	प्रशासन शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
५.	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितिमा परेको समुदाय अर्थात लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोक्न पर्याप्त प्रावधान व्यवस्था गरिएको छ / छैन ?	गाउँपालिकाको ऐन नियम तथा कार्यविधिमा महिला तथा लक्षित वर्गमा विभेदजन्य कार्यहरू रोक्न बनेका प्रावधानहरूको पनि समिक्षा गरी थप गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ.ब.२०८२।०८३		√
६.	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा वञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिँसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाए / नमिलाएको ?	न्यायिक समिति सम्म मुद्धा आउनका लागि सचेतनामुलक कार्यक्रमहरू गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
७.	महिला र पुरूषमा श्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने प्रावधान रहे / नरहेको ?	महिला र पुरुषमा श्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने स्थानीय नीति लागु गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ.ब.२०८२।०८३		√
८.	स्थानीय तहको नीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधान रहे / नरहेको ?	स्थानीय तहको नीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधान बनाई कार्यान्वयन गर्नु पर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√

१.२.	**योजना तर्जूमा तथा कार्यान्वयन**					
९.	आवधिक योजना र वार्षिक योजना तथा कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गरिएको छ/छैन ?	यसलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्नु पर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
१०.	पालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितीकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहको लागि वा प्रत्यक्ष्य फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउने गरे/ नगरेको ?	गाउँपालिकाले बजेट सिमा निर्धारण गर्दा महिला बालबालिका तथा बन्चितिकरणमा परेका समूहको अवस्थाको विश्लेषणको आधारमा बजेटको अवस्थाको विश्लेषणको आधारमा बजेटको निश्चित प्रतिशत बिनियोजन गर्ने ।	योजना शाखा	आ.ब.२०८२।०८३		√
११.	स्थानीय सरकारको योजना सूची लक्षित समूहहरूको सक्रीय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरूले छनौट गरेका योजना प्राथमिकीकरणमा पर्ने गरे / नगरेको ?	योजना तर्जुमा प्रक्रियामा बस्ती स्तरिय भेलाबाट योजना संकलन कार्यलाई व्यापक बनाउने ।	योजना शाखा	आ.ब.२०८२।०८३	√	
१२.	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल भए / नभएको ?	योजना तर्जुमा प्रक्रियामा लक्षित वर्गको उपस्थितिमा उनीहरूको व्याबहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र समाधानका कार्यक्रमहरूमा छलफल कार्यलाई निरन्तरता दिने	योजना शाखा	आ.ब.२०८२।०८३		√
१३.	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित	योजना	आ.व.२०८२।०८३		√

	लक्षित समूहहरूको छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने गरिए/नगरिएको ?	समूहहरूको छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी कार्यक्रम तय गर्ने र सोको प्रतिवेदन तयार गर्ने ।	शाखा			
१४.	स्थानीय सरकारले दीगो विकासका लक्ष्यहरू विशेष गरेर लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन हुने गरे/नगरेको	दिगो विकासका लक्ष्य स्थानीयकरणको नीतिगत निर्णय र कार्यान्वयनको शुरुवात गर्ने ।	योजना शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
१५.	स्थानीय तहका योजना महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्नेगरी बने / नबनेको ?	महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको बर्ग, समुदाय र क्षेत्रलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने योजनाहरूको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट बिनियोजनको नीति तयार गरी लागु गर्ने ।	योजना शाखा	आ.ब.२०८२।०८३	√	
१६.	स्थानीय सरकारका उपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समूहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता भए / नभएको र मुख्य कार्यकारी पदमध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी दिए / नदिएको ?	उपभोक्ता समितिमा महिला तथा लक्षित समूहको प्रतिनिधित्व तथा सहभागिता गराउने र उनीहरूको सक्रिय सहभागिता सुनिश्चित गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिने ।	योजना शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
१.३.	**बजेट तर्जूमा तथा कार्यान्वयन**					
१७	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग र दलित	लक्षित बर्गहरूको संरक्षण, शसक्तिकरण, सचेतना, सहभागिता, जीविकोपार्जन, शिक्षा, सँस्कृति आदिको बारेमा कार्यक्रमहरूको पहिचान गरी बजेट	योजना शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	

	लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने (विश्लेषण गर्ने) गरिए / नगरिएको ?	विनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्ने ।				
१८.	स्थानीय सरकारका क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमित रुपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गरिए/ नगरिएको ?	लैससास बजेट परीक्षण हरेक आ.व.को प्रथम चौमासिकमा गर्ने (हरेक आ.व.मा)	सामाजिक विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
१९.	परिक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा समावेश गरिए/ नगरिएको ?	लैससास परीक्षण नियमित रुपमा गरी उक्त परीक्षणले औल्याएका सुधारका कार्यक्रमहरू कार्यान्वय गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	आ.ब.२०८२।०८३	√	
२०.	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितका कार्यक्रममा समयैमा खर्च गरिए / नगरिएको	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूका लागि निश्चित प्रतिशत बजेट पारित गर्ने नीति पारित गरी लागु गर्ने	सामाजिक विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
२.	**संस्थागत व्यवस्था**					
२.१.	**कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व**					
२१.	स्थानीय सरकारको निर्णायक तहमा (कर्मचारी/पदाधिकारी) महिलाहरूको समानरुपमा(५०/५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व	गाउँपालिकाको निर्णायक तहमा पदाधिकारी र कर्मचारीहरूमा महिलाको समान सहभागिताको लागि कानूनी व्यवस्था गरी लागु गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√

	रहेको छ/छैन ?					
२२.	स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुन सक्ने रणनीति लिइएको छ / छैन	महिला तथा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने गरी कर्मचारीको व्यवस्थापन गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
२३.	स्थानीय सरकारले महिला तथा बिशेष समुदायलाई बिशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्वन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली वा शाखा मार्फत दिने गरेको/नगरेको ?	महिला तथा विशेष समुदायका नागरिकलाई विशेष सेवाको लागि कार्यटोली वा संबन्धित शाखा गठन गरी परिचालन गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
२४.	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिबृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुने गरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको / नलिएको ?	गाउँपालिकाले स्थानीय स्तरमा सकारात्मक विभेद संबन्धी कानूनहरू प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
२.२	**२.२ कार्यप्रणालीमा समावेशिता**					
२५.	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा	लैससास कार्यान्वयन संबन्धी अन्य कानूनहरू	प्रशासन	आ.व.२०८२।०८३		√

	सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति छ / छैन ?	तयार गरी लागु गर्ने ।	शाखा			
२६.	स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था छ छैन ? (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित गरिए/नगरिएको	गाउँपालिकामा लैङ्गिक विकास हेर्ने ईकाई/डेस्क वा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वय समितिको व्यवस्था वा कार्यशर्त किटान सहित जिम्मेवारी दिईनु पर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
२७.	स्थानीय सरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाब महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाएर लागु गरिएको छ / छैन ?	गाउँपालिका स्तरमा महिला हिंसा नियन्त्रणका लागि आचार संहिता बनाएर लागु गर्ने ।	प्रशासन शाखा, योजना शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
२८.	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता भए नभएको र यस समितिले वडा तहमा योजना सम्वन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन गरे / नगरेको	लैससास कार्यान्वयन समिति गठन गरी परिचालन गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
२.३.	**समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व**					
२९.	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति,	समावेशी प्रतिनिधित्वलाई निरन्तरता दिने ।	प्रशासन	आ.व.२०८२।०८३		√

	उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था रहे / नरहेको ?		शाखा			
३०.	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा स्वस्थ ढंगले भागलिन पाए / नपाएको ?	स्वस्थ्य ढंगले छलफलमा भाग लिने अवस्थालाई निरन्तरता दिने।	प्रशासन शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
३१.	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्वन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरे/नगरेको	समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला र वञ्चितिकरणमा परेका समुदायको हित हुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगगत सुझावहरू लिखीत रुपमा दिने व्यवस्था गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
३२.	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको कार्यान्वयन हुने गरे/नगरेको	महिला विकासको लागि छुट्टै कोषको व्यवस्था गरी कार्यान्वयन गर्ने । महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेका समुदायको हित हुने गरी दिईएको नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको कार्यान्वयन गर्ने र सोको परीक्षण गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	

२.४.	**वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता**					
३३.	स्थानीय तहमा महिला विकास, लैङ्गिक हिंसा बिरूद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिबृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेखगरी छुट्टै कोष स्थापना गरिएको / नगरिएको ?	महिला विकासको लागि छुट्टै कोषको व्यवस्था गरी कार्यान्वय गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
३४.	के आदिवासी जनजाति, दलित अन्य लक्षित समूहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भएको छ ? उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ ?	स्थानीय स्तरमा लक्षित वर्गको सशक्तिकरणका लागि कुल बजेटको निश्चित प्रतिशत बिनियोजन गर्ने नीति लिई कार्यान्वयन गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
३५.	के स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक डेस्कको विकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरू लागि वजेटको व्यवस्था भएको छ ? सो अनुसार कार्यक्रम पहिचान गरिएको छ ?	यस शाखालाई लैङ्गिक समानता तथा समाजिक समावेशीकरण शाखाको रुपमा स्थापना गरी सञ्चालन गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
२.५.	**तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन**					
३६.	के स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत खण्डिकृत सूचना।तथ्याङ्क संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने गरेको छ ?	गाउँपालिकाले आर्थिक सामाजिक अवस्थाको आधारमा खण्डिकृत सूचना प्रणाली कम्प्युटरकृत गरी हरेक आ.व.को पहिलो चौमासिकमा अध्यावधिक गर्ने ।	सूचना शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√

३७.	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना/तथ्याङ्क संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरे/नगरेको ?	गाउँपालिकामा गरिबी र बेरोजगारी तथ्याङ्क र नक्साङ्कन गरी हरेक आ.व.मा अध्यावधिक गर्ने ।	सूचना शाखा			√
३८.	के स्थानीय सरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्यांक र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको छ ?	यस कार्यलाई अझ प्रभावकारी बनाउने ।	सुचना शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
३९.	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने गरे/नगरेको ?	यस कार्यलाई निरन्तरता दिने ।	सामाजिक सुरक्षा शाखा, पञ्जीकरण शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
३.	**मानव शंसाधन तथा क्षमता विकास**					
३.१.	**मानव संशासन तथा क्षमता विकास**					
४०.	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरे नगरेको र छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन भए/ नभएको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा आए / नआएको ?	लैङ्गिक तथा सामाजिक विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तय गर्ने । छुट्टै शिर्षकमा बजेट बिनियोजन गरि खर्च कार्यविधि स्वीकृत गरी कार्यान्वयमा ल्याउने ।	सामाजिक विकास शाखा, महिला बालबालिका शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
४१.	स्थानीय सरकारका पदाधिकारी / कमर्चारीहरूले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास,	लैससास तालिम कार्यक्रममा लक्षित तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समान	सामाजिक विकाश शाखा,	आ.व.२०८२।०८३		√

	लैंगिक हिंशा सम्बन्धी तालिम लिएका छन वा छैनन र तालिम कार्यकममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता गरिएको थियो वा थिएन ?	सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितताको नीतिगत अभ्यास गर्ने ।	महिला बालबालिका शाखा			
४२.	तालिमका विषय वस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरिएको छ / छैन ?	महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तर सेवा सुविधा संबन्धमा पृष्ठपोषण लिने कार्य गर्ने ।	सामाजिक विकाश शाखा, महिला बालबालिका शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
४३.	महिला तथा लक्षित समूहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू (प्राबिधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण) छन/छैनन ? सो अनुसारको वजेट विनियोजन गरिएको छ / छैन ?	महिला तथा लक्षित समूहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिबृद्धिका क्षेत्रको पहिचान गरी सो कार्यक्रमहरू वडा स्तरमा कार्यान्वयन गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
४४.	के स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्वन्धी तालिम दिन तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट मानवीय श्रोत छन ?	गाउँपालिकामा लैससास क्षेत्रमा तालिम दिने मानव श्रोत थप गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
४५.	के स्थानीय सरकारमा मानव संसाधन विकास	मानव संसाधन विकास केन्द्र, शाखा वा	प्रशासन शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	

	केन्द्र वा शाखा वा इकाइको व्यवस्था छ ?	इकाईको व्यवस्था गर्ने ।				
४६.	महिला र वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम रहे नरहेको र कार्यान्वयन भए/नभएको ?	महिला र वञ्चितिकरणमा परेका समुदायलाई लक्षित गरी लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन गर्ने ।	योजना शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
४७.	महिला विकासका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाह्रवटा प्रतिवद्दताहरूका बारेमा स्थानीय सरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी छ ? सोको लागि अभिमुखीकरण गरिएकोछ ?	पदाधिकारी र कर्मचारीहरूलाई बेईजिङ घोषणा पत्र बारे अभिमुखिकरण गराउने ।	सामाजिक विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
३.२.	**अनौपचारिक मुल्य मान्यता र कुसंस्कार बिरुद्ध जनचेतना**					
४८.	महिला विरुद्ध सवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू र सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम समयैमा सम्पन्न गरेको छ	महिला हिंसा निर्मुल गर्ने सचेतनामुलक कार्यक्रमहरू निरन्तर रुपमा गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
४९.	लैङ्गिक हिंसारहित पालिका घोषणा गरेको छ (घोषणा गरेको मिति) र महिला हिंसा विरुद्ध सून्य सहनशिलता अपनाएको छ (घटेका घटना संख्या र लिइएका निर्णय)	लैङ्गिक हिंसा रहित गाउँपालिका घोषणाको तयारी गर्ने । महिला हिंसा बिरुद्ध शुन्य सहनशिलता नीतिगत रुपमा लागु गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
५०.	स्थानीय सरकारले महिला विरुद्ध सवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने	महिला हिंसा निर्मुल गर्ने सचेतनामुलक कार्यक्रमहरू वडा स्तरमा सञ्चालन गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	

	गरेको छ ?					
५१.	के स्थानीय सरकारले समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार जस्तै (जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बाल विवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि जस्ता सामाजिक कुरीति हटाउन कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने गरेको छ ?	सामाजिक कुरीति हटाउने सचेतनामुलक कार्यक्रहरू वडा स्तरमा सञ्चालन गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
३.३.	**कानुनी साक्षरता**					
५२.	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत जनप्रतिनिधिहरू र पालिकामा कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूको बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने गरे/नगरेको ?	संबन्धित सबैलाई नेपालको संविधान,स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानून तथा अन्य प्रचलित कानूनहरू बारे अभिमुखिकरण गराउने ।	सामाजिक विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
५३.	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा	सामाजिक विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	

	सम्वन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य विषयवस्तुका सम्वन्धमा समय समयमा अभिमुखीकरण गर्ने गरे/नगरेको ?	सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य विषयवस्तुका सम्बन्धमा नियमित अभिमुखिकरण गराउने ।				
५४.	के महिलाहरूको लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालित भएका छन ? (जस्तैः कानूनी हक अधिकार, एकल महिला र मानव बेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिँसा बिरूद्धका कार्यक्रम आदिबारे अनुशिक्षण)	महिलाहरूलाई कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू निरन्तर गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
५५.	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालनबाट के उनीहरू लाभान्वित भएका छन ? (जस्तैः कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटी बेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिँसा बिरूद्धका कार्यक्रम आदिबारे अनुशिक्षण र यसको असर)	महिला कानूनी शिक्षा कार्यक्रम वडा स्तरमा सञ्चालन गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
३.४.	**विपद व्यवस्थापनमा समावेशीता**					
५६.	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा	विपद व्यवस्थापन संबन्धी स्थानीय ऐन, मापदण्ड र नीतिगत व्यवस्था र यस भित्र महिला र सिमान्तकृत समुदायका	विपद व्यवस्थापन शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	

	वञ्चितिकरणमा परेको समुदायसँग परामर्स गरे / नगरेको ? र यस्ता दस्ताबेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान रहे/नरहेको ?	सदस्यहरूको अलग अलग संरक्षणको व्यवस्था नियमित गर्ने ।				
५७.	स्थानीयस्तरको विपद सम्वन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्याङ्क राखी आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण गर्ने गरे / नगरेको ?	यस कार्यलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा, विपद व्यवस्थापन शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
५८.	समुदायमा आधारित विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्यगर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा उनीहरूलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखी गर्ने गरे / नगरेको ?	यस कार्यलाई प्रभावकारी कार्यान्वयनमा नियमितता दिने ।	विपद व्यवस्थापन शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
५९.	विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा निर्णय गर्ने गरे/नगरेको ?	विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने ।	विपद व्यवस्थापन शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	

४.	**सेवा प्रवाह**					
४.१.	**४.१. पुर्वाधार विकास**					
६०.	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्र‌इङ, डिजायन, लगत अनुमान तयार गर्दा संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक, बाल र अपाङ्ग मैत्री र संबेदनशील संरंचनाको प्रावधान सहित हुने गरे/नगरेको ?	भवन तथा अन्य संरचनाहरूमा लैङ्गिक, बालबालिका र अपाङ्गता मैत्री प्रावधान पुर्ण रुपमा लागु गर्ने ।	पुर्वाधार विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
६१.	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरू, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्वन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गरिएको छ / छैन	गाउँपालिकाले यस मातहतका सबै संरचनाहरूमा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्री युक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपर्युक्त हुने गरी निर्माण गर्ने ।	पुर्वाधार विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
६२.	स्थानीय तहले १५०० वर्ग फिट भन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्वन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना तयार गर्न निर्देशन	सार्वजनिक तथा नीजि भवन तथा अन्य संरचनाहरू महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बाल मैत्री युक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपर्युक्त हुने गरी संरचना तयार गर्ने प्रावधान लागु गर्ने ।	पुर्वाधार विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	

	दिने गरिएको छ/छैन ?					
६३.	स्थानीय तहले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा (जन विद्युत, विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को प्रयोग गर्न सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू रहे/नरहेको ?	सबै गाउँबासीका लागि उपर्युक्त तथा आधुनिक उर्जाको प्रयोगमा प्रोत्साहन कार्य कार्यान्वयन गर्ने र महिला र विपन्न समुदायका लागि विशेष प्राथमिकता साथ लैजाने ।	वातावरण शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
४.२.	**प्रजनन स्वास्थ्य**					
६४.	गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने गरी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्वन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश भए / नभएको ?	गाउँपालिकाको नीतिमा गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने संबन्धी व्यवस्था समावेश गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने ।	महिला विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
६५.	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पाताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिकस्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था र सो को व्यवस्थापन गरिएको छ /छैन ?	गाउँपालिकाको सबै कार्यालयहरू र सार्वजनिक स्थलहरूमा स्तनपानको लागि अलग्गै कक्ष र बच्चाको आमालाई समयको ब्यवस्था गर्ने ।	महिला विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
६६.	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरूको	उक्त कार्यक्रमहरूलाई दिने ।	स्वास्थ्य शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	

	स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गरिएका छन ?					
६७.	महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट भए/ नभएको ?	गाउँपालिकाबाट जेष्ठ नागरिक गरिब, महिला, अपाङ्गता र विपन्न वर्गको स्वास्थ्य बिमामा सहजीकरण र सहयोग कार्यक्रम गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा, महिला बालबालिका शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
४.३.	**शिक्षा कार्यक्रम**					
६८.	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाए/ नमिलाएको ?	उक्त कार्यलाई निरन्तरता दिने ।	शिक्षा शाखा,महिला बालबालिका शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
६९.	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा वञ्चितिकरणमा परेका समूदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक र शैक्षिक सामाग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउन छात्रबृत्तिको व्यवस्था गरी निश्पक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाए / नमिलाएको ?	उक्त कार्यलाई निरन्तरता दिने ।	शिक्षा शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
७०.	अशिक्षित महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी	गाउँपालिकाका निरक्षर व्यक्तिहरूको पहिचान	शिक्षा शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	

	विशेष कार्यक्रमहरू संचालित भए / नभएका ? (जस्तैः अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षाहरू, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चा देखि बच्चा कक्षा, आदि) (कार्यकम संख्या र पटक तथा सहभागी संख्या)	गरी उपर्युक्त अनौपचारिक शिक्षा कार्यक्रम लागु गर्ने ।				
७१.	विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागी प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन हुने गरे / नगरेको ?	उक्त कार्यलाई निरन्तरता दिने ।	शिक्षा शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
४.४.	**खानेपानी तथा सरसफाइ**					
७२.	गाउपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था, र स्यानीटाइजरको उपयोग गर्ने प्रवन्ध भए / नभएको ?	उक्त कार्यलाई निरन्तरता दिने ।	योजना शाखा, पुर्वाधार विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
७३.	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरूको सक्रीय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुख्त पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौंडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे	टोलटोलमा सरसफाई कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	

	/नगरेको ?					
७४.	कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरूषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिबुद्धि कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे / नगरेको ?	कुहिने नकुहिने फोहर छुटयाई व्यवस्थापन गर्ने व्यवस्था गर्ने । कुहिने फोहरको घरायसी उपयोग संबन्धमा सचेतना र नियमन गर्ने ।	वातावरण शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
७५.	महिलाहरू बढीमात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरूको सक्रीय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे/नगरेको ?	सफा पानीको सहज व्यवस्थापनका लागि स्थानीय महिला पुरुषको सक्रिय सहभागितमा आकाशे पानी संकलन, भण्डारण, कुवा तथा मुल संरक्षण र सरफाई जस्ता कार्यहरू नियमित गर्ने ।	वातावरण शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
४.५.	**स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन**					
७६.	स्थानीय सरकारकोयोजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू राख्ने र वार्षिक बजेटमा समावेश	गाउँपालिकाले महिला र विपन्न वर्गको लागि रोजगारमुलक, सीपमुलक र आय आर्जन कार्यक्रमहरूको योजना र बजेट तर्जुमा गर्दा बेरोजगारी तथा गरिबी नक्साङ्कनलाई आधार लिने ।	सुचना शाखा, योजना शाखा, सामाजिक विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	

	गरी कार्यान्वयन गरिएको छ / छैन ?					
७७.	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयवन गर्ने गरे/नगरेको ?	गाउँपालिकाले वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला र विपन्न वर्गको लागि रोजगारमुलक, सीपमुलक र आय आर्जनका कार्यक्रमहरू गर्ने ।	सुचना शाखा, योजना शाखा, सामाजिक विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
७८.	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने गरे/नगरेको ?	ग्रामीण महिला पुरुष प्राविधिक र सामाजिक परिचालक तयार गरी परिचालन गर्ने कार्यक्रम गर्ने ।	योजना शाखा, सामाजिक विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
७९.	गरिब तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम कार्यान्वयन भए / नभएको ?	गरिब तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायलाई विशेष सहुलियत सहितको सहकारी पसल सञ्चालन गर्ने र हाल सञ्चालनमा रहका सहकारीहरूमा पनि तोकिएका समुदायका व्यक्तिहरूलाई विशेष सहुलियतमा व्यवस्था गर्ने ।	योजना शाखा, सामाजिक विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
५.	**सुशासन तथा उत्तरदायीत्व**					
५.१.	**५.१. सुशासन**					
८०.	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास	उक्त कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने ।	योजना	आ.व.२०८२।०८३	√	

	निर्माण र स्थानीय शासनका विषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरी सोही कानून बमोजिम सम्बन्धित अधिकारी बाट निर्णय गरी कामकाज गर्ने गरेको वा तदर्थ निर्णय गरी कामकाज हुने गरेको		शाखा, सामाजिक विकास शाखा			
८१.	स्थानीय तहले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार बिरूद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीति कार्यान्वयनमा ल्याए / नल्याएको ?	विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रटाचार विरुद्ध शुन्य सहनशिलता, सेवा प्रवाहमा निष्पक्षता र महिला र वञ्चितिकरणमा परेका समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीति अझ प्रभावकारी रुपमा लागु गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
८२.	महिला विकासका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको छ ?	बेईजिङ्ग घोषणापत्रको स्थानीयकरण गरी कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
८३.	संयुक्त राष्ट्र सङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यक्रमहरू समयैमा सम्पन्न गरेको छ ?	संयुक्त राष्ट्र संघीय बाल अधिकार महांसन्धी १९८९ मा गरिएका प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रमहरू बनाई लागु गर्ने ।	महिला बालबालिका शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	

५.२.	**उत्तरदायित्व र जवाफदेहीता**					
८४.	स्थानीय सरकारले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरे/नगरेको ?	यस कार्यलाई निरन्तरता दिने ।	सामाजिक विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
८५.	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा वञ्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति रहने गरे / नगरेको ?	गाउँपालिकाले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सुचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा वञ्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थितिको विधि तयार गरी लागु गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा, सुचना शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
८६.	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा वञ्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायको तर्फबाट स्थानीय सरकारले लिएको नीति तथा कार्यकम र सो को कार्यान्वयका विषयमा आवाज उठ्ने गरे / नगरेको ? र यसरी उठेका प्रश्न उपर स्थानीय सरकारबाट	गाउँपालिकाको सार्वजनिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई आदिमा स्थानीय सरकारको कार्यक्रम संबन्धमा महिला र वञ्चितिकरणमा परेका समुदायबाट उठेका गुनासो, सुझावहरू कार्यान्वयन गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√

	सम्बोधन हुने गरे / नगरेको ?					
८७.	स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याए / नल्याएको ?	गाउँपालिकाले जनप्रतिनिधी र कर्मचारीको लागि आचार संहिता प्रभावकारी रुपमा लागु गर्ने ।	प्रशासन शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
५.३.	**सूचना तथा संचार**					
८८.	स्थानीय सरकारले नियमितरुपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने गरे/नगरेको र महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलाई लक्षित गरेर राखेको कार्यक्रम तथा बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिक गरे/ नगरेको ?	गाउँपालिकाले नियमित रुपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिने ।	योजना शाखा, सुचना शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
८९.	स्थानीय सरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने गरे/नगरेको	गाउँपालिकाले स्थानीय सुचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रसारण गर्ने ।	सुचना शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
९०.	के स्थानीय सरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिक समानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसूचित गर्ने गरेको छ ?	स्थानीय रेडियाे, एफएम र छापा माध्यमद्धारा लैससासको अवस्था र विकास संबन्धी सुचना प्रवाह तथा प्रसारण प्रारम्भ गर्ने ।	सुचना शाखा, योजना शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	
९१.	के स्थानीय स्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न बर्ग (आदिवासी जनजाति,	कार्यक्रमको समापन पश्चात अन्तिम मूल्याङ्कन गरी सोको सुझावहरू कार्यान्वयन गर्ने	योजना शाखा, सुचना	आ.व.२०८२।०८३	√	

	दलित मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठ नागरिक लगायत अन्य लक्षित समूहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट यी वर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि भएको छ ?	नीतिगत व्यवस्था गर्ने ।	शाखा			
५.४.	**अनुगमन तथा मुल्याङ्कन**					
९२.	के कार्यक्रम तथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्वन्धित समुदायले पूरा लाभ लिन सकेको छ ?	कार्यक्रमहरूको अनुगमन, मूल्याङ्कन कार्यक्रम लैससास दृष्टिकोणको प्रयोग गर्ने नीतिगत व्यवस्था गर्ने । लाभ, असर र प्रभावको विश्लेषण गर्ने नीतिगत व्यवस्था गर्ने	योजना शाखा, सुचना शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
९३.	के स्थानीय सरकारले संचालन गरेका कार्यकमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्वन्धी कार्यक्रमको संचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्ने गरिन्छ ?	उक्त कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने ।	योजना शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
९४.	के स्थानीय सरकारको समीक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका, सबै जातजातिका विपन्न बर्ग (आदिवासी जनजाति, दलित मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायतलाई लक्षित कार्यक्रम	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन बाट सिकेका पाठहरूको लिखित प्रतिवेदन तयार गर्ने र योजना तयार गर्दा पुर्ण रुपमा उपयोग गर्ने ।	योजना शाखा, सुचना शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√

	माथि छलफल गर्ने गरेको छ ?					
९५.	के अनुगमन तथा मूल्याङ्कनबाट सिकेका पाठहरू कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरिन्छ ?	उक्त कार्यलाई निरन्तरता दिने ।	योजना शाखा, सुचना शाखा	आ.व.२०८२।०८३		√
५.५.	समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार					
९६.	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच सञ्जाल बनी कार्यगत छलफल तथा यस क्षेत्रको विकासको लागि नियमितरुपमा कार्य हुने गरे / नगरेको ?	लैससास विकासको लागि संबन्धित निकायहरू बीच सञ्जाल गठन गरी कार्य गर्ने ।	सामाजिक विकास	आ.व.२०८२।०८३		√
९७.	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्वन्धी क्षमता विकास तालिमहरू प्रदान गर्ने गरे/नगरेको ?	लैससास विकासका लागि संबन्धित निकायहरू बीच सञ्जाल गठन गरी क्षमता विकास तालिमहरू सञ्चालन गर्ने ।	सामाजिक विकास	आ.व.२०८२।०८३	√	
९८.	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषद्वाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन गर्ने महांसन्धी कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्र संघीय सुरक्षा परिषदद्धारा पारित प्रस्ताव नं. १३२५ र १८२० को कार्यान्वय राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा	सामाजिक विकास शाखा, योजना शाखा	आ.व.२०८२।०८३	√	

	तथा छुवाछुत बिरूद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्ने गरे / नगरेको ?	छुवाछुत विरुद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनी उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूको लागि रकम विनियोजन गरी कार्यान्वयन गर्ने ।				

भाग ४
निष्कर्ष तथा सुझावहरू

४.१ निष्कर्ष

कालिगण्डकी गाउँपालिकाको लैससास परीक्षणका क्रममा सो संबन्धी कार्यविधिमा तोकिएका ५ वटा विषय क्षेत्रका सूचक तथा उपसूचकहरूमा आधारित भई परीक्षण कार्य सम्पन्न गर्दा यस गाउँपालिकाको कुल प्राप्ताङ्क ६४ प्राप्त भएको छ । नीति, कानुन तथा योजना विषय क्षेत्रमा परीक्षण गर्दा लैससासको क्षेत्रमा छुट्टै कानुनहरू निर्माण नभएको हुँदा कार्यान्वयन नभएको पाईयो । यस क्षेत्रमा जम्मा पूर्णाङ्क २० मा प्राप्ताङ्क १३.५ (६७.५ प्रतिशत) प्राप्त भएको छ भने संस्थागत व्यवस्थापन विषय क्षेत्रमा सबै भन्दा कम १० अङ्क (५० प्रतिशत) प्राप्त भएकोछ । तेश्रो विषय क्षेत्र माव संसाधान तथा क्षमता विकास विषय षेत्रमा १२ अङ्क ((६० प्रतिशित) प्राप्त भएको छ । चौथो विषय क्षोत्र सेवा प्रवाहमा १४.५ अङ्क (७२.५ प्रतिशत) प्रगति भएको देखिन्छ । त्यस्तै पाँचौ विषय क्षेत्रमा १४ अङ्क (७० प्रतिशत) अङ्क (७० प्रतिशत) प्रगति भएको देखिन्छ ।

लैससास परीक्षणका १०० वटा सूचकहरूमा ६४ प्रतिशत कार्य भएको र ३६ प्रतिशत काम गर्न अझै बाँकी रहेको देखिन्छ । अन्य क्षेत्रमा मध्यम प्रगति देखिएको हुँदा यी क्षेत्रहरूमा पनि सघन कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नु पर्ने देखिन्छ । चालु आ.व. तथा आगामी आ.व.हरूमा लैससास परीक्षणले देखाएका क्षेत्रहरू र सुझावहरूलाई कार्यान्वयन गरी लैससासमैत्री गाउँपालिकाको रुपमा विकास हुने आशा गर्न सकिन्छ ।

४.२ सुझावहरू

यस गाउँपालिकाको लैससास क्षेत्रका सवालहरूमा प्रगति गर्नका लागि देहाय अनुसारका कार्यहरू गर्नु पर्ने देखिएको छ :

१) गाउँपालिकाले लैससासको क्षेत्रलाई सहयोग गर्ने कानून तथा कार्यविधिहरू तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

२) सबै किसिमका कानून तथा कार्यविधिहरू तयारी गर्ने क्रममा लैससासका अवधारणाहरूको यथेष्ट व्यवस्था सुनिश्चित गर्नको लागि लैससास संबन्धी व्यवस्थाहरूको लेखाजोखा गर्नको लागि लैससास कार्यान्वयन समिति तथा कार्यटोलीको गठन तथा परिचालन गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

३) यस गाउँपालिकाका कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गर्ने क्रममा लैससास मैत्री व्यवस्थाहरू समावेश गरी कार्यान्वयनमा जोड दिनु पर्ने देखिन्छ ।

४) सबै खाले नीति तथा कानून तयार गर्ने क्रममा सोको जारी अगावै लैससास दृष्टिकोणले उपर्युक्त भए नभएको लेखाजोखा गर्ने नीतिगत व्यवस्था कार्यान्वयन गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

५) नियमित रुपमा लैससास परीक्षणका लागि गाउँपालिकाले लैससास परीक्षण कार्यविधि तयार गरी लागु गर्नु पर्ने आवश्यकता देखिन्छ ।

६) गाउँपालिकाले बजेट सिमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा बन्चितिकरणमा परेका समूहहरूको अवस्था विश्लेषणको आधारमा बजेटको निश्चित प्रतिशत बिनियोजन गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

७) दिगो विकास लक्ष्य स्थानीयकरणको नीतिगत निर्णय र कार्यान्वयन निरन्तरता गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

८) लैससास सम्वेदनशील बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयनको लागि छुट्टै कार्यविधि तयार गरी लागु गर्नु पर्ने आश्यकता रहेको देखिन्छ ।

९) समानुपाति सहभागिताको लागि स्थानीय स्तरमा लैससास नीतिगत व्यवस्था लागु गर्नु पर्ने र लैङ्गिक हिंसामुक्त गाउँपालिका घोषणा गर्न आवश्यक पहल गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

१०) गाउँस्तरमा महिला हिंसा नियन्त्रण गर्नका लागि आचार संहिता बनाएर लागु गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको देखिन्छ ।

११) विपद व्यवस्थापन नीति , कार्यविधि तथा कार्यान्वयनमा लक्षित वर्गको संरक्षणको सवाललाई प्राथमिकतामा राखु पर्ने देखिन्छ ।

१२) गाउँपालिकाले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट तथा सूचनाको सार्वजनिकिकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यहरूको उपस्थिति सुनिश्चित गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

१३) महिलामा माथि हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महांसन्धी कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्र संघीय सुरक्षा परिषदद्धारा पारित प्रस्ताव नं. १३२५ र १८२० को कार्यान्वय राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत विरुद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनी उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा नियमित रुपमा रकम बिनियोजन गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

अनुसुचीहरू

अनुसुचीः १

लैससास परीक्षण कार्यदलका पदाधिकारीहरूको विवरणः

क्र.सं.	नाम थर	पद	सम्पर्क नं.
१.	साविता कोईराला	उपाध्यक्ष	९८५६०००००७२
२.	खगिसरा आले	वडा अध्यक्ष	९८४६०७१९५०
३.	प्रेमबहादुर माझी	कार्यपालिका सदस्य	९८४७४२९२६०
४.	टिकीसरा भट्टराई	कार्यपालिका सदस्य	९८४६३६५६३७
५.	सुन्दरप्रसाद अधिकारी	वडा अध्यक्ष	९८५७०३१६३४
६.	लोकबहादुर सुनार	कार्यपालिका सदस्य	९८१८११०३०४
७.	टिकाकुमारी क्षेत्री	सुचना अधिकारी/अधिकृत सातौं प्रशासन	९८५६०१११८७
८.	एकबहादुर थापा	अ.हे.व.	९८५६०५५८२०
९.	पर्शुराम उपाध्याय	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८५६०००७०

अनुसुची २

लैससास परीक्षण कार्य समूहहरू :

समूह नं. १ नीति, कानुन तथा योजना

क्र.सं.	नाम थर	जिम्मेवारी	पद	सम्पर्क नं.
१.	कृष्णबहादुर लामिछाने	संयोजक	वडा अध्यक्ष, वडा नं. १	९८५६०५०२३४
२.	खगिसरा आले	सदस्य	वडा अध्यक्ष, वडा नं. २	९८४६०७१९५०
३.	देबेन्द्र थापा	सदस्य	वडा अध्यक्ष, वडा नं. ३	९८४७४२९२६०
४.	गणेशप्रसाद पाण्डे	सदस्य	वडा सदस्य, वडा नं. ४	९८६४३३१९६४
५.	महादेव न्यौपाने	सदस्य	वडा सदस्य, वडा नं. ६	९८४१९१०१८२
६.	शोभाखर पाण्डेय	सदस्य	वडा सदस्य, वडा नं. २	९८४७१०९३८०
६.	शोभा एस.के.	सदस्य	वडा सदस्य, वडा नं.	९८०३७००३९०
८.	हुमादेवि सार्की	सदस्य	कार्यपालिका सदस्य	९८४६०७२५७३
९.	टिकाकुमारी क्षेत्री	सदस्य	वरिष्ठ प्रशासन सहायक	९८५६०१११८७

समूह नं. २ संस्थागत व्यवस्था :

क्र.सं.	नाम थर	जिम्मेवारी	पद	सम्पर्क नं.
१.	उमप्रसाद भट्टराई	संयोजक	वडा अध्यक्ष, वडा नं. ७	९८५७०२९८४४
२.	दिपा सिंजाली	सदस्य	कार्यपालिका सदस्य	९८४७१८०७१७
३.	लोकबहादुर सुनार	सदस्य	कार्यपालिका सदस्य	९८६१८१०३०४
४.	लोकप्रसाद न्यौपाने	सदस्य	वडा सदस्य	९८६७३७५०५४
५.	शोभा एस.के.	सदस्य	वडा सदस्य	९८०३७००३९०
६.	शिरिमन थापा	सदस्य	वडा सदस्य	९८४६१५९८३८
७.	सरस्वती राना	सदस्य	वडा सदस्य	९८४६११९८४२
८.	केशरबहादुर राना	सदस्य	वडा सदस्य	९८४७१९४९९९
९.	सुन्दर भट्टराई	सदस्य	कर अधिकृत	९८४६३८९४६३

समूह नं. ३ मानव संसाधान तथा क्षमता विकास :

क्र.सं.	नाम थर	जिम्मेवारी	पद	सम्पर्क नं.
१.	सुन्दरप्रसाद अधिकारी	संयोजक	वडा अध्यक्ष, वडा नं. ६	९८५७०३१६३४
२.	उमप्रसाद भट्टराई	सदस्य	वडा अध्यक्ष, वडा नं. ७	९८५७०२९८४४
३.	कृष्णबहादुर लामिछाने	सदस्य	वडा अध्यक्ष, वडा नं. १	९८५६०५०२३४
४.	हुमादेबी सार्की	सदस्य	कार्यपालिका सदस्य	९८४६०७२५७३
५.	मणिकलाल श्रेष्ठ	सदस्य	वडा सदस्य, वडा नं. १	९८४७१९४२४०
६.	ताराप्रसाद न्यौपाने	सदस्य	गाउँ सभा सदस्य	९८४७११८२२३
७.	टिकीसरा भट्टराई	सदस्य	कार्यपालिका सदस्य	९८४६३६५६३७
८.	एकबहादुर थापा	सदस्य	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	९८५६०५५८२०
९.	विष्णा सिंजापति	सदस्य	उद्यम विकास सहजकर्ता	९८४४८७२९९७
१०.	विन्दु भट्टराई	सदस्य	महिला बालबालिका शाखा	९८५६०००१७३

समूह नं. ४ सेवा प्रवाह :

क्र.सं.	नाम थर	जिम्मेवारी	पद	सम्पर्क नं.
१.	देबेन्द्रकुमार थापा	संयोजक	वडा अध्यक्ष, वडा नं. ३	९८४७२२८८१०
२.	खगिसरा आले	सदस्य	वडा अध्यक्ष, वडा नं. २	९८४६०१९५०

३.	प्रेमबहादुर माझी	सदस्य	कार्यपालिका सदस्य	९८४७४२९२६०
४.	दिपा सिंजाली	सदस्य	कार्यपालिका सदस्य	९८४७१८०७१७
५.	विन्दु थापा	सदस्य	वडा महिला सदस्य	९८४६७९४८९१
६.	बुद्धिसरा भण्डारी	सदस्य	सि.अ.हे.व.	९८४६५४९७०२
७.	अनुप पौडेल	सदस्य	कृषि अधिकृत छैठौं	९८५६००१८९७
८.	पूर्णबहादुर राना	सदस्य	अधिकृत छैठौं ईन्जिनियर	९८५६०५०६२०
९.	सागर आचार्य	सदस्य	अधिकृत सातौं इन्जिनियर	९८४६३९८३४३

समूह नं. ५ सुशासन र उत्तरदायित्व :

क्र.सं.	नाम थर	जिम्मेवारी	पद	सम्पर्क नं.
१.	यादवप्रसाद पाण्डे	संयोजक	वडा अध्यक्ष, वडा नं. ४	९८५७०२९०३६
२.	रुकबहादुर थापा	सदस्य	वडा अध्यक्ष, वडा नं. ५	९८५६०५१५०८
३.	देबेन्द्रकुमार थापा	सदस्य	वडा अध्यक्ष, वडा नं. ३	९८६७२२८८१०
४.	भुवनबहादुर राना	सदस्य	वडा सदस्य, वडा नं. १	९८४२८६४१०२
५.	प्रविण थापा	सदस्य	वडा सदस्य, वडा नं. ३	९८६७११२१९६
६.	चन्द्रकला गौडेल	सदस्य	वडा सदस्य, वडा नं. ५	९८४७१४२९१८
७.	चन्द्रकला दमाई	सदस्य	वडा सदस्य, वडा नं. ४	९८६७७१७७७९
८.	रुपमाया राना	सदस्य	कार्यपालिका सदस्य, वडा नं. ४	९८६७४५०२६६
९.	विष्णु झेंडी	सदस्य	वडा सदस्य, वडा नं. २	९८६७१४३१२१
१०.	दिपा रसाईली	सदस्य	वडा सदस्य, वडा नं. १	९८०५२९४६६९
११.	सुन्दर भट्टराई	सदस्य	कम्प्युटर अपरेटर	९८४६३८९४६३
१२.	बिन्दु भट्टराई	सदस्य	कानुन/न्यायिक	९८५६०००१७३

अनुसुचीः ३

लैससास परीक्षणमा सुचक र प्राप्ताङ्क विवरण

यस गाउँपालिकाको लैससास कार्यान्वयनको अवस्थालाई निर्देशकाले तोकेका २२ वटा सूचकहरू र यस अन्तर्गतका १०० वटा उपसूचकहरूमा आधारित रही परीक्षण गरिएको थियो । गाउँपालिकामा लैससास कार्यान्वयनमा भएको पहललाई गाउँपालिकाका उपलब्ध प्रमाणहरूको आधारमा तीन किसिमका अवस्थामा विभाजन गरिएको छ । राम्रो अवस्था भएमा सबल, आंशिक कार्य भएको भएमा आंशिक र कमजोर अवस्था भएमा कमजोर भनी बर्गीकरण गरिएको छ । जसबाट सवललाई निरन्तरता दिने, आंशिक र कमजोर रहेका सूचकहरू र उपसूचकहरूमा नीतिगत र कार्यगत सुधारका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी गाउँपालिकाको काँधमा रहेको देखिन्छ । यस पालिकाको लैससास परीक्षणको विषय क्षेत्रका सूचक तथा उपसूचकहरूको अवस्था देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

लैससास परीक्षणमा सूचक तथा उपसूचकहरूमा प्राप्ताङ्क विवरण

सूचक नं.	सूचकहरू	अङ्कभार	प्राप्ताङ्क	प्रमाणिकरको आधार
१.	नीति कानुन तथा योजना : (अङ्कभार २०)			
१.१	नीति र कानुनमा समावेशीता सहभागिता : (अङ्कभार ८)			
१.	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशमा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा गर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको विषयवस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरे / नगरेको ?	०-१	१	विधायन समिति
२.	स्थानीय सरकारले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा गर्ने गरे / नगरेको ?	०-१	०.५	
३	स्थानीय सरकारको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू सम्वन्धी कुराहरू समावेश भए / नभएको ?	०-१	१	

४.	स्थानीय सरकारको महिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै नीतिहरू छन / छैन ? स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकामा खास व्यवस्था गरिएको वा नगरिएको ?	०-१	१	लैससास रणनीति
५.	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितिमा परेको समुदाय अर्थात लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोक्न पर्याप्त प्रावधान व्यवस्था गरिएको छ / छैन ?	०-१	०.५	
६.	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा वञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिँसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाए / नमिलाएको ?	०-१	१	न्यायिक समिति
७.	महिला र पुरूषमा श्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने प्रावधान रहे / नरहेको ?	०-१	१	
८.	स्थानीय तहको नीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधान रहे / नरहेको ?	०-१	०.५	
	जम्मा		६.५	
१.२.	योजना तर्जूमा तथा कार्यान्वयन (अङ्कभार ८)			
९.	आवधिक योजना र वार्षिक योजना तथा कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गरिएको छ / छैन ?	०-१	१	नीति तथा कार्यक्रम
१०.	पालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितीकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहको लागि वा प्रत्यक्ष्य फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउने गरे / नगरेको ?	०-१	०.५	
११.	स्थानीय सरकारको योजना सूची लक्षित समूहहरूको सक्रीय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरूले छनौट गरेका योजना प्राथमिकीकरणमा पर्ने गरे / नगरेको ? (योजना तर्जुमा गर्दा गाउँ, वस्तीस्तरबाट आएका योजना कार्यकमहरूलाई समेटे नसमेटेको परीक्षण)	०-१	०.५	
१२.	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा	०-१	०.५	

	छलफल भए / नभएको ?			
१३.	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समूहहरूको छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने गरिए / नगरिएको ? (तयारी प्रतिवेदन)	०-१	०.५	
१४.	स्थानीय सरकारले दीगो विकासका लक्ष्यहरू विशेष गरेर लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन हुने गरे / नगरेको ?	०-१	०.५	
१५.	स्थानीय तहका योजना महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्नेगरी बने / नबनेको ?	०-१	१	
१६.	स्थानीय सरकारका उपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समूहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता भए / नभएको ? र मुख्य कार्यकारी पदमध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी दिए / नदिएको ?	०-१	१	
	जम्मा		५.५	
१.३.	बजेट तर्जूमा तथा कार्यान्वयन (अङ्कभार (४)			
१७	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने (विश्लेषण गर्ने) गरिए / नगरिएको ?	०-१	०.५	
१८.	स्थानीय सरकारका क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमितरुपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गरिए/नगरिएको ?	०-१	०.५	
१९.	परिक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा समावेश गरिए/नगरिएको ?	०-१	०.५	
२०.	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितका कार्यक्रममा समयैमा खर्च गरिए / नगरिएको ?	०-१	०	
	जम्मा		१.५	
	सुचक १ को कुल जम्मा		१३.५	
२.	संस्थागत व्यवस्था : (अङ्कभार २०)			

२.१.	कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व (अङ्कभार ४)			
२१.	स्थानीय सरकारको निर्णायक तहमा (कर्मचारी/पदाधिकारी) महिलाहरूको समानरुपमा(५०/५०प्रतिशत) प्रतिनिधित्व रहेको छ / छैन ?	०-१	०.५	
२२.	स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुन सक्नेरणनीति लिइएको छ / छैन ?	०-१	०.५	कर्मचारीहरूको पदपूर्ति कार्यविधि
२३.	स्थानीय सरकारले महिला तथा बिशेष समुदायलाई बिशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्वन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली वा शाखा मार्फत दिने गरेको /नगरेको ?	०-१	०.५	
२४.	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिबृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुने गरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको / नलिएको ?	०-१	०.५	
	जम्मा		२	
२.२	२.२ कार्यप्रणालीमा समावेशिता (अङ्कभार ४)			
२५.	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति छ / छैन ?	०-१	१	
२६.	स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था छ छैन ? (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित गरिए / नगरिएको)	०-१	०	
२७.	स्थानीय सरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाब महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाएर लागु गरिएको छ / छैन ?	०-१	०.५	
२८.	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता भए	०-१	०.५	

	नभएको र यस समितिले वडा तहमा योजाना सम्वन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन गरे / नगरेको ?			
	जम्मा		२	
२.३	समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व (अङ्कभार ४)			
२९.	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था रहे / नरहेको ?	०-१	१	
३०.	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा स्वस्थ ढंगले भागलिन पाए / नपाएको ?	०-१	०.५	
३१.	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्वन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	
३२.	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको कार्यान्वयन हुने गरे / नगरेको ?	०-१	०.५	
	जम्मा		२.५	
२.४	वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता (अङ्कभार ४)			
३३.	स्थानीय तहमा महिला विकास, लैङ्गिक हिंसा बिरूद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिबृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेखगरी छुट्टै कोष स्थापना गरिएको / नगरिएको ?	०-१	०	
३४.	के आदिवासी जनजाति, दलित अन्य लक्षित समूहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भएको छ ? उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ ?	०-१	०.५	
३५.	के स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक डेस्कको विकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरू लागि वजेटको व्यवस्था भएको छ ? सो अनुसार कार्यक्रम पहिचान गरिएको छ ?	०-१	०	
३६.	स्थानीय सरकारले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको	०-१	०.५	

	व्यवस्था गरे/नगरेको र कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्वन्धी सूचना दिने वा नदिने गरेको ?			
	जम्मा		१	
२.५.	तथ्यांक संकलन तथा व्यवस्थापन (अङ्कभार ४)			
३७.	के स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत खण्डिकृत सूचना।तथ्याँक संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने गरेको छ ? (लिङ्ग, उमेर, जात, र आर्थिक स्थिति आदि) (पालिका प्रोफाईल)	०-१	०.५	
३८.	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना/तथ्याङ्क संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरे/नगरेको (पालिका प्रोफाईल)	०-१	०.५	
३९.	के स्थानीय सरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्यांक र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको छ ?	०-१	०.५	
४०.	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने गरे/नगरेको ?	०-१	१	
	जम्मा		२.५	
	२ को कूल जम्मा		१०	
३.	३. मानव शंसाधन तथा क्षमता विकास (अङ्कभार २०)			
३.१.	३.१. मानव संशासन तथा क्षमता विकास (अङ्कभार ८)			
४१.	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरे नगरेको र छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन भए/नभएको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा आए/नआएको ?	०-१	०.५	
४२.	स्थानीय सरकारका पदाधिकारी / कमर्चारीहरूले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंशा सम्बन्धी तालिम लिएका छन वा छैनन र तालिम कार्यकममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता गरिएको थियो वा थिएन ?	०-१	०.५	
४३.	तालिमका विषय वस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरिएको छ / छैन ?	०-१	१	
४४.	महिला तथा लक्षित समूहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि	०-१	०.५	

	निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू (प्राबिधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण) छन/छैनन ? सो अनुसारको वजेट विनियोजन गरिएको छ / छैन ?			
४५.	के स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्वन्धी तालिम दिन तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट मानवीय श्रोत छन ? (विषयगत तालिम प्राप्त जनशक्ति संख्या	०-१	०.५	
४६.	के स्थानीय सरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइको व्यवस्था छ ?	०-१	०	
४७.	महिला र वन्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम रहे/नरहेको र कार्यान्वयन भए/नभएको ? (संचालित तालिम कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०-१	०.५	
४८.	महिला विकासका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाह्रवटा प्रतिवद्दताहरूका बारेमा स्थानीय सरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी छ ? सोको लागि अभिमुखीकरण गरिएकोछ ? (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०-१	०.५	
	जम्मा		४	
३.२.	अनौपचारिक मुल्य मान्यता र कुसंस्कार बिरुद्ध जनचेतना (अङ्कभार ४)			
४९.	महिला विरुद्ध सवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू र सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम समयैमा सम्पन्न गरेको छ ? (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०-१	०.५	
५०.	लैङ्गिक हिँसारहित पालिका घोषणा गरेको छ ? (घोषणा गरेको मिति) र महिला हिंसा विरुद्ध सून्य सहिष्णुता अपनाएको छ ? (घटेका घटना संख्या र लिइएका निर्णय)	०-१	०	
५१.	स्थानीय सरकारले महिला विरुद्ध सवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने गरेको छ ?	०-१	१	
५२.	के स्थानीय सरकारले समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार जस्तै (जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बाल विवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि जस्ता सामाजिक कुरीति हटाउन कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने गरेको	०-१	०.५	
	जम्मा		२	
३.३.	कानुनी साक्षरता : अङ्कभार (४)			

५३.	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत जनप्रतिनिधिहरू र पालिकामा कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूको बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने गरे/नगरेको ?	०-१	१	
५४.	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्वन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य विषयवस्तुका सम्वन्धमा समय समयमा अभिमुखीकरण गर्ने गरे / नगरेको ?	०-१	१	
५५.	के महिलाहरूको लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालित भएका छन ? (जस्तैः कानूनी हक अधिकार, एकल महिला र मानव बेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिँसा बिरूद्धका कार्यक्रम आदिबारे अनुशिक्षण)	०-१	१	
५६.	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालनबाट के उनीहरू लाभान्वित भएका छन ? (जस्तैः कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटी बेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिँसा बिरूद्धका कार्यक्रम आदिबारे अनुशिक्षण र यसको असर)	०-१	०.५	
	जम्मा		३.५	
३.४.	विपद व्यवस्थापनमा समावेशीता : अङ्कभार (४)			
५७.	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायसँग परामर्स गरे/नगरेको र यस्ता दस्ताबेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान रहे / नरहेको ?	०-१	०.५	
५८.	स्थानीयस्तरको विपद सम्वन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्याङ्क राखी आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत	०-१	०.५	

	वितरण गर्ने गरे / नगरेको ?			
५९.	समुदायमा आधारित विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्यगर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा उनीहरूलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखी गर्ने गरे / नगरेको ?	०-१	१	
६०.	विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा निर्णय गर्ने गरे / नगरेको ?	०-१	०.५	
	जम्मा	२.५		
	३ नं को कुल जम्मा	१२		
४.	सेवा प्रवाह (अङ्कभार २०)			
४.१.	पुर्वाधार विकास (अङ्कभार ४)			
६१.	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लगत अनुमान तयार गर्दा संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक, बाल र अपाङ्ग मैत्री र संबेदनशील संरचनाको प्रावधान सहित हुने गरे / नगरेको ?	०-१	१	
६२.	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरू, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्वन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गरिएको छ / छैन ?	०-१	१	
६३.	स्थानीय तहले १५०० वर्ग फिट भन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्वन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना तयार गर्न निर्देशन दिने गरिएको छ / छैन ?	०-१	१	
६४.	स्थानीय तहले महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा (जन विद्युत, विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को प्रयोग गर्न सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू रहे / नरहेको ?	०-१	०.५	
	जम्मा		३.५	

४.२.	प्रजनन स्वास्थ्य (अङ्कभार ४)			
६५.	गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने गरी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्वन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश भए / नभएको ?	०-१	१	
६६.	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पाताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिकस्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था र सो को व्यवस्थापन गरिएको छ / छैन ?	०-१	०.५	
६७.	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गरिएका छन ?	०-१	१	
६८.	महिला, गरिब, निमुखा र वञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट भए / नभएको ?	०-१	१	
	जम्मा		३.५	
४.३.	शिक्षा कार्यक्रम (अङ्कभार ४)			
६९.	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाए / नमिलाएको ?	०-१	१	
७०.	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा वञ्चितिकरणमा परेका समूदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक र शैक्षिक सामाग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउन छात्रबृत्तिको व्यवस्था गरी निश्पक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाए / नमिलाएको ?	०-१	१	
७१.	अशिक्षित महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालित भए / नभएका ? (जस्तैः अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षाहरू, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चा देखि बच्चा कक्षा, आदि) (कार्यकम संख्या र पटक तथा सहभागी संख्या)	०-१	०.५	
७२.	विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागी प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन हुने गरे / नगरेको ?	०—१	०.५	
	जम्मा		३	
४.४.	खानेपानी तथा सरसफाइ (अङ्कभार ४)			

७३.	पालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था, र स्यानीटाइजरको उपयोग गर्ने प्रवन्ध भए / नभएको ?	०-१	१	
७४.	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरूको सक्रीय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुख्त पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौंडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे / नगरेको ?	०-१	०.५	
७५.	कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरूषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिबुद्धि कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे / नगरेको ?	०-१	०.५	
७६.	महिलाहरू बढीमात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरूको सक्रीय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे / नगरेको ?	०-१	०.५	
	जम्मा		२.५	
४.५.	स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन (अङ्कभार ४)			
७७.	स्थानीय सरकारकोयोजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू राख्ने र वार्षिक बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गरिएको छ / छैन ?	०-१	०.५	
७८.	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा वतिकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयवन गर्ने गरे / नगरेको ? (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०-१	०.५	
७९.	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने गरे / नगरेको ? (मनोनयन, नियुक्ति वा गठन र तालिम सम्बन्धी सुचकाङ्क)	०-१	०.५	
८०.	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम	०-१	०.५	

	कार्यान्वयन भए / नभएको ?			
	जम्मा		२	
	नं.४ को कूल जम्मा		१४	
५.	सुशासन तथा उत्तरदायीत्व (अङ्कभार २०)			
५.१.	सुशासन (अङ्कभार ४)			
८१.	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका विषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरी सोही कानून बमोजिम सम्बन्धित अधिकारी बाट निर्णय गरी कामकाज गर्ने गरेको वा तदर्थ निर्णय गरी कामकाज हुने गरेको ?	०-१	१	
८२.	स्थानीय तहले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार बिरूद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीति कार्यान्वयनमा ल्याए / नल्याएको ?	०-१	१	नीति तथा कार्यक्रम
८३.	महिला विकासका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको छ ? (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०-१	०.५	
८४.	संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यक्रमहरू समयैमा सम्पन्न गरेको छ ?	०-१	०.५	
	जम्मा		३	
५.२.	उत्तरदायित्व र जवाफदेहीता (अङ्कभार ४)			
८५.	स्थानीय सरकारले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरे/नगरेको ?	०-१	१	
८६.	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति रहने गरे / नगरेको ?	०-१	१	
८७.	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायको तर्फबाट	०-१	०.५	

	स्थानीय सरकारले लिएको नीति तथा कार्यकम र सो को कार्यान्वयका विषयमा आवाज उठ्ने गरे / नगरेको ? र यसरी उठेका प्रश्न उपर स्थानीय सरकारबाट सम्बोधन हुने गरे / नगरेको ?			
८८.	स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याए / नल्याएको ?	०-१	१	आचार संहिता छ
	जम्मा		३.५	
५.३.	सूचना तथा संचार (अङ्कभार ४)			
८९.	स्थानीय सरकारले नियमितरुपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने गरे / नगरेको र महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलाई लक्षित गरेर राखेको कार्यक्रम तथा बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिक गरे / नगरेको ?	०-१	०.५	
९०.	स्थानीय सरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने गरे / नगरेको ?	०-१	०	
९१.	के स्थानीय सरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिक समानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने गरेको छ ?	०-१	०.५	
९२.	के स्थानीय स्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न बर्ग (आदिवासी जनजाति, दलित मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठ नागरिक लगायत अन्य लक्षित समूहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट यी वर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि भएको छ ? (आधार तथ्याङ्सँग समेत तुलना गर्न सकिने)	०-१	०.५	
	जम्मा		१.५	
५.४.	अनुगमन तथा मुल्याङ्कन (अङ्कभार ४)			
९३.	के कार्यक्रम तथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्वन्धित समुदायले पूरा लाभ लिन सकेको छ ?	०-१	१	
९४.	के स्थानीय सरकारले संचालन गरेका कार्यकमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्वन्धी कार्यक्रमको संचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्ने गरिन्छ ?	०-१	०.५	

९५.	के स्थानीय सरकारको समीक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका, सबै जातजातिका विपन्न बर्ग (आदिवासी जनजाति, दलित मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायतलाई लक्षित कार्यक्रम माथि छलफल गर्ने गरेका छ ?	०-१	१	
९६.	के अनुगमन तथा मूल्याङ्कनबाट सिकेका पाठहरू कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरिन्छ ?	०-१	१	
	जम्मा		३.५	
५.५.	समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार (अङ्कभार ४)			
९७.	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरे / नगरेको ?	०-१	१	
९८.	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच सञ्जाल बनी कार्यगत छलफल तथा यस क्षेत्रको विकासको लागि नियमितरुपमा कार्य हुने गरे / नगरेको ?	०-१	०.५	
९९.	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्वन्धी क्षमता विकास तालिमहरू प्रदान गर्ने गरे / नगरेको ?	०-१	०.५	
१००	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषदद्धारा पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत बिरूद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्ने गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	
	जम्मा		२.५	
	५ नं को जम्मा		१४	
	कुल जम्मा		६४	

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण सम्बन्धी समग्र मूल्याङ्कन अवस्था तथा परीणामः

सर्वोत्तमः सबै सूचकहरुको कुल प्राप्ताङ्क ८० भन्दा बढि

उत्तमः सबै सूचकहरुको कुल प्राप्ताङ्क ६० वा सो भन्दा बढि ८० भन्दा कम

सामान्यः सबै सूचकहरुको कुल प्राप्ताङ्क ४० वा सो भन्दा बढि ६० भन्दा कम

कमजोरः सबै सूचकहरुको कुल प्राप्ताङ्क ० वा सो भन्दा बढि ४० भन्दा कम

सबै सूचकहरुमा अङ्क प्रदान गरिसकेपछि यस गाउँपालिकाले ६४ अङ्क प्राप्त गरेको छ । यस अङ्कलाइ हेर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरणमा कालीगण्डकी गाउँपालिका स्याङ्जा उत्तम अवस्थामा देखिन्छ ।